

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Första Kammaren. N:o 14.

Fredagen den 17 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet grefve *Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af f. d. exercisplatsen Petsariverum på Gotland;

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för förre sergeanten vid Bohusläns regemente C. J. Stjernman; och

3:o) med förslag till kungörelse om ändrad lydelse af § 8 i lagen angående köttbesigtning och slagthus den 22 december 1897.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 2, angående vidtagande af åtgärder för beredande af ökad tillgång på utländska betalningsmedel.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 151, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af förordningen angående expeditionslösen i fråga om lagfart å fast egendom, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 15 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, statsutskottets memorial n:o 31 äfvensom bevillningsutskottets betänkanden n:is 15—20.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga propositioner:

1:o) angående försäljning af f. d. exercisplatsen Petsarfverum på Gotland; och

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för förre sergeanten vid Bohusläns regemente C. J. Stjernman.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition med förslag till kungörelse om ändrad lydelse af § 8 i lagen angående köttbesigtning och slagthus den 22 december 1897.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 2 skulle uppföras främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 18 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Herr talmannen yttrade: Jag får för kammaren tillkännagifva, att enligt en i går uti talmanskonferensen träffad öfverenskommelse arbetsplena äro afsedda att hållas under nästkommande vecka onsdagen den 22, torsdagen den 23 och, om så skulle erfordras, äfven fredagen den 24 mars; att under sjelfva påskveckan intet arbetsplenium kommer att hållas; samt att i veckan efter påsk det första arbetsplenium kommer att hållas torsdagen den 6 april, hvarvid anställas gemensamma omröstningar i alla de ärenden, i afseende å hvilka voteringspropositioner intill dess hunnit blifva godkända.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad tid för verkställande af val till riksdagsman i Andra Kammaren:

statsutskottets memorial:

n:o 32, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens tredje hufvudtitel;

n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 34, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjette hufvudtitel; och

n:o 35, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 27 kap. 10 § byggningsbalken;

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändrade straffbestämmelser för brott, som omförmålas i 18 kap. 6 och 13 §§ strafflagen; och

n:o 38, i anledning af väckt motion om införande af straffbestämmelser för störande af föreningars sammankomster.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll af följande lydelse:

År 1899 den 18 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken efter herrar S. G. von Friesen och O. Jonsson, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga fullmäktige i riksbanken; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till:

fullmäktige:

herr von Friesen, Sixten Gabriel, ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	med 46 röster,
» Jonsson, Olof, i Hof, f. d. ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	» 46 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet till dess nytt val under år 1900 försiggått:

herr Ugglå, Albert Axel, major.....	med 48 röster,
» Horngren, Hjalmar, grosshandlare.....	» 46 »
» Lundh, Fredrik Magnus, f. d. jernkramhandlande.....	» 45 »

Fr. von Strokirch.

P. Pehrson.

G. Rudebeck.

Hans Andersson.

År 1899 den 18 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret efter herrar J. Johansson och G. F. Östberg, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga fullmäktige i riksgäldskontoret; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

fullmäktige:

herr Johansson, Johan, i Noraskog, ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	med 47 röster,
» Östberg, Gustaf Fredrik, ledamot af Riksdagens Första Kammare.....	» 47 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet till dess nytt val under år 1900 försiggått:

herr Unger, Edvin Magnus, ledamot af Riksdagens Första Kammare.....	med 48 röster,
» Lilliesköld, Erik Wilhelm, kamrerare.....	» 46 »
» Ramstedt, Reinhold Victor, grosshandlare.....	» 45 »

Fr. von Strokirch.

P. Pehrson.

G. Rudebeck.

Hans Andersson.

Dessa protokoll lades till handlingarna; och skulle Riksdagens kanslideputerade genom utdrag af protokollet underrättas om ifrågavarande val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrifvelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen, dels ock till den paragraf, som derom borde i riksdagsbeslutet intagas.

Företogs val af en ledamot efter affidne herr Casparsson bland komiterade att jemte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjening; och befans, efter valets slut, dertill hafva blifvit utsedd

herr Lundeberg med 85 röster.

Företogs val af en ledamot i lagutskottet efter herr Ölander; och befans, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedd

herr Sandqvist med 59 röster.

Herr talmannen yttrade, att han finge föreslå, det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 22 i denna månad, företaga val af en suppleant i lagutskottet efter herr Sandqvist.

Detta förslag antogs.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 2.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring af 52 § regeringsformen samt 10, 20, 32, 33, 34, 37 och 45 §§ riksdagsordningen.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Förslag till
ändring af 33
§ riksdags-
ordningen.

Punkten 3.

Herr Nyström, Carl: Det lönar naturligtvis icke mödan att spilla många ord till försvar för en ensamstående reservation inom konstitutionsutskottet, och jag skall ej heller göra det; men med afseende derå, att den ifrågavarande grundlagsändringen ännu en gång skall återkomma, kan man möjligen våga hysa en svag förhoppning, att de erinringar mot förslaget, hvilka nu framställas, möjligen *då* kunna komma under ompröfning.

Jag vill då endast säga detta, att syftet med alla de många ändringsförslag, hvilka förekomma i denna brokiga motion, är hufvudsakligen detsamma — att vinna tid och att få riksdagsarbetet i gång en eller annan dag tidigare, än hvad nu är fallet, ett utan all fråga högeligen berömvärdt och önskvärdt syfte. Derest detta kan uppnås, så är naturligtvis grundlagsändringen åtminstone försvarlig — knappast mer; ty så viktiga äro dock icke dessa 5 eller 6 dagar, att de kunna i och för sig anses till fullo motsvara vilkoren för en grundlagsförändring. Men å andra sidan är väl uppenbart, att, derest *icke* detta syftemål vinnes, så saknas äfven fog för vidtagande af en sådan ändring, ty det vore då endast att onödigtvis tumma på grundlagen, och dertill har man ingen rätt. I afseende å den nyss föredragna punkten vinnes verkligen en eller annan dag, hvarför jag icke heller för min del reserverat mig mot utskottets deruti gjorda hemställan. Men sedan vi nu kommit till 33 § och det blir fråga om den tidsvinst man här skulle göra, så inträffar det, att denna besparing i tid måste räknas i *minuter*, eller låt oss säga $\frac{3}{4}$ timme. Och, skulle ceremonien för närvarande taga något, om ock obetydligt, längre tid, så är visst, att den *kan* anordnas så, att man blir färdig med saken till och med på kortare tid än den nämnda. Att räkna så noga med minuterna och lägga en dylik beräkning till grund för förslag till ändring i riksdagsordningen kan väl ej få anses berättigadt. En tidsbesparing utaf detta ytterst obetydliga mått är icke afsevärd, och en icke afsevärd tidsbesparing motiverar icke heller en grundlagsändring.

Motionärens förslag har emellertid äfven en annan sida, som, enligt hvad jag har anledning att tro, är ganska välkommen för många; för mig är den icke alls välkommen. Våra s. k. talmansdeputationer skulle afskaffas samt helt och hållet försvinna. Det är sant, att ett utaf skälen för uppkomsten af dessa deputationer har fallit bort, nemligen den funktion, som förr tillkom dem att vara vittnen vid talmanssedens afläggande. Denna förekommer nu ej mer, och jag måste erkänna, att dermed är *ett* skäl bortfallet. Men för mig kvarstår i alla fall det, att jag icke uti dessa talmansdeputationer kan se något ondt, men finner det tvärtom ganska tillbörligt, att den första handling, när Konungen möter landets representation, utmärkes af en viss högtidlighet och ej blir af den prosaiska art, som nu är ifrågasatt. Det är ju alltid i våra dagar en vanskligh sak att argumentera till förmån för yttre hög-

tidligheter, ceremonier, stämningar och dylikt; sådant är just icke mycket populärt i vår praktiska tid, men jag hemställer till eder, mina herrar, hur ofta förekomma dock icke fortfarande i det offentliga lifvet härmed likartade saker, angående hvilka det kan vara svårt att säga, till hvad praktisk nytta de äro, om man ser saken ur reel eller materiel synpunkt. Men den ideella nyttan är kanske därför icke att förakta, och det saknar nog icke all betydelse, att detta första årliga möte mellan Konung och Riksdag omgifves af den lilla högtidlighet, som ligger uti talmansdeputationerna, och dessa 40 minuter kan jag för min del icke anse vara någon bortkastad tid.

*Förslag till
ändring af 33
§ riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Då jag således ej kan finna den föreslagna grundlagsändringen berättigad, så skulle mitt yrkande blifva, att § 33 erhåller följande lydelse: »1. Så snart Riksdagen sammanträdt och berättelse om förloppet af den i nästföregående paragraf mom. 1 föreskrifna granskning blifvit af chefen för Justitie-departementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman; dem Konungen då för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner.»

Mom. 2 skulle blifva lika med utskottets förslag, samt mom. 3 och 4 lika med grundlagens nuvarande lydelse. Jag skall dock nog åkta mig att göra något yrkande, endast anhölla, att hvad jag sagt blir i kammarens protokoll intaget. Skulle jag dock erhålla något understöd, så har jag mitt yrkande färdigt.

Herr Blomberg: Då den föregående talaren icke gjort något yrkande och i hans uttalande ej heller förekom något, som icke under föregående debatter blifvit behandladt och bemött, så tillåter jag mig att helt enkelt yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Billing: Jag skall bedja att helt enkelt få instämma i herr Nyströms yttrande.

Herr Nyström, Carl: Då skall jag bedja, att mitt yrkande får anses vara framställt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Nyström, Carl*, att § 33 riksdagsordningen skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»1. Så snart Riksdagen sammanträdt och berättelse om förloppet af den i näst föregående paragraf mom. 1 föreskrifna granskning blifvit af chefen för Justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman; dem Konungen då för hvardera Kammaren bland dess ledamöter utnämner.»

Förslag till
ändring af 33
§ riksdags-
ordningen.
(Forts.)

2. Lika med utskottets förslag.
3. Lika med nuvarande lydelsen.
4. Lika med nuvarande lydelsen.»

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i punkten 3 af sitt utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles det af herr Nyström, Carl, framställda yrkande.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 45;

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Om förkortning af tiden för ständiga utskotts tillsättning vid lagtima riksdag m. m.

Herr Nyström, Carl: Tyvärr har jag äfven en anmärkning mot denna paragraf. Den rör förslaget, att den tid, inom hvilken utskotten skola vara tillsatta, skulle sättas till 6 dagar i stället för de 8 dagar, som nu äro bestämda. Det gäller alltså att förkorta tiden för utskottsvalen, men hvarför då detta? Ja, utskottet har sjelf dragit försorg om att vi fått den upplysningen — och deruti har utskottet gjort rätt —, att under 20 år hafva dessa val icke en enda gång kräft mera än 6 dagar, och man låter tydligt förstå, att då det gått så bra för sig under dessa 20 år, så kommer det nog att gå lika bra för framtiden. Men då frågar jag: Om dessa utskottsval plägat vara färdiga på 6 dagar, och om det på grund af denna erfarenhet är mer än antagligt, att de hädanefter i regeln komma att försiggå inom samma tid, hvad blir då den tidsvinst, som skulle vara generalskålet eller den måttstock, efter hvilken dessa grundlagsförändringars berättigande skall mätas? Den blir

ingen, utskottsvalen komma naturligtvis fortfarande att vara färdiga på dessa 6 dagar, och dermed basta. Men kan man då icke i alla fall få föreslå denna lilla grundlagsändring? — Ombyte förnöjer, heter det ju. Jo, om en dylik ändring vore alldeles oskadlig, så kunde den ju gerna få ske, men den är kanske ej så alldeles oskadlig, ty under andra förhållanden och under andra politiska tider med mera upprörda partistrider och politiska partier, som skola gå till sina utskottsval ej som nu hvar för sig, utan under försök till öfverenskommelse med andra partier genom bildande af s. k. karteller, så kan det hända, att man kan behöfva längre tid på sig än dessa 6 dagar, och då kan det vara godt att ha 2 dagar i reserv, om de händelsevis skulle vara af nöden. Nu är dessutom att märka, att Riksdagen skulle komma att börja ännu tidigare, om det till hvilande i detta afseende antagna grundlagsändringsförslag blifver lag, och riksdagsmännen få derigenom kortare tid på sig att i ungänge med hvarandra behandla frågorna om utskottsvalen. Det gäller därför att se till, om och i hvad mån denna redan utan motsägelse beslutade förändring kan komma att inverka på frågan om utskottsvalen. Det är ju alldeles uppenbart, att, om man hade 3 dagar längre på sig att samspråka om saken, derigenom redan vore mycket undångjordt, men blifver den föreslagna förändringen om riksdagens tidigare öppnande bifallen, är ju i och med detsamma tiden för öfverläggningar om utskottsvalen ytterligare förkortad. Utskottet har mycket samvetsgrant påvisat, att, om vi räkna den tiden, inom hvilken utskottsvalen hafva företagits, ifrån riksdagens början och ställa den i jemförelse med hvad nu skulle blifva fallet, derest denna lagen går igenom, så har det en gång inträffat, att utskottsvalen dröjt öfver 8:de dagen och flera ganger — ej mindre än 6 ganger — att de förrättats på den 8:de dagen, räknadt från riksdagens början. Det vore då kanske ej så alldeles klokt att uppgifva reserven, och då frågan förut varit på tal, tillåter jag mig framhålla, att saken har sina betänkligheter, särskildt ur den synpunkten, att det i Andra Kammaren hvart tredje år gäller att plocka ut bland de nyvalda dem, som man vill hafva till ämnesvenner för vidare utbildning till utskottsledamöter och till särskilda förgångsmän uti riksdagsarbetet. Detta är någonting, som icke är så alldeles lätt. Jag erinrar mig från Andra Kammaren, der jag var med om dessa förberedelser, att man var mycket angelägen att så snart som möjligt få reda på hvilka lofvande krafter, som funnos att tillgå, och deruti låg ingenting ondt, utan snarare mycket godt, därför att, om man i brist på kända och lofvande krafter satte in sådana, som ej voro mycket lofvande och ännu mindre hållande, så var det sedan ej så lätt att blifva af med dem, sedan man kommit under fund med misstaget. Ett utskottsval är ej lätt att ändra, och ändring åstadkommer alltid missnöje, förargelse och rubbningar, och det är då bättre att man från början har tillräckligt god tid på sig att utvälja de lämpligaste. Jag mins från föregående förhandlingar i detta ärende,

Om förkortning af tiden för ständiga utskotts tillsättning vid lagtima riksdag m. m.

(Forts.)

Om förkortning af tiden för ständiga utskotts tillsättning vid lagtima riksdag m. m.

(Forts.)

hurusom en mycket ärad motståndare förmenade, att det icke alls behöfdes, att förtroendemännen genom förberedelser på detta sätt sökte att förmedla utskottens sammansättning. Men då måste ju förtroendemännen vara begäfvade med någon underbar divinationsförmåga, så att de på förhand kände de olika kandidaternas egenskaper. Huru skulle annars den skänste förtroendemannen känna en nyvald riksdagsman från Norrland tillräckligt för att veta, huruvida hans kandidatur till suppleantplats inom ett utskott bör förordas eller icke? Huru sådant skulle vara möjligt förstår jag naturligtvis icke, men deremot tror jag mig veta, huru det i verkligheten tillgår. Jo, på det sätt, att denne förtroendemann från Skåne går ikring och förhör sig med sina kamrater från Norrland om den eventuella suppleanten, kommer på så sätt till vederbörlig personalinsigt, och valet blir betryggadt på bästa sätt. Om nu dessa val i följd af afsägelse, nya kombinationer o. d. behöfva ändras, så kräver ju detta sin tid, och då kan det nog behöfas dessa 2 dagar att draga på, och särskildt den omständigheten, att i Andra Kammaren åtminstone hvar tredje år en särskild pröfning af nyvalde riksdagsmän förekommer, gör, att jag icke kan anse det vara klokt att taga bort denna reserv af tvenne dagar, och jag återkommer till min utgångspunkt, att under vanliga förhållanden komma utskottsvalen alltid att ske inom de 6 första dagarne. Då blifver ju alltså ingen som helst vinst af denna grundlagsändring, och då är väl icke skäl att vidtaga en sådan ändring, hvilken icke medför någon nytta, men kan göra skada genom att taga bort en utväg, som nu finnes i afseende å en af Riksdagens vigtigaste förrättningar.

Under sådana förhållanden skulle jag här gerna vilja yrka ett fortfarande bibehållande af den gamla siffran 8, men, i likhet med hvad jag förra gången gjorde, vill jag icke heller här framställa något yrkande, så framt jag icke vinner understöd.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Jag ber kammaren om tillåtelse att erinra om att den nu föreliggande motionen, sådan den af konstitutionsutskottet blifvit slutbehandlad, icke innebär någonting nytt. Det är en gammal bekant, som har förelegat till pröfning inför kammaren tillföre och som för icke länge sedan af Riksdagen förklarats hvilande för grundlagsenlig behandling. Denna förändring bifölls nästa riksdagen af Andra Kammaren, men afslogs af Första Kammaren. Nu har motionären återupptagit frågan, och åtminstone i den del af densamma, som afses att påskynda riksdagsarbetet i högre grad, än hvad nu är förhållandet och grundlagens nuvarande ordalydelse medgifver, har utskottet ansett sig böra understödja hans framställning. Det torde vara för oss alla bekant, att genom hela vårt land gått en önskan, att man kunde förkorta den tid, som ofta nog förspilles under samtal och under s. k. utrönande af den enes och den andres ställning i vissa frågor, men hvilken tid särdeles väl behöfves, då mot slutet af riksdagen arbetet i såväl plena som utskott

bedrifves kanske alltför hastigt. Kunde man, för att minska denna överdrifna hast och spara tid åt Riksdagen, få börja riksdagsarbetet något förr än nu är förhållandet, så tror jag, att detta vore nyttigt, och jag skulle nästan vilja säga, att det är nödigt. Detta är afsigten med utskottets föreliggande förslag. Härtill kommer, att då man i de delar af förslaget, som kamraren nu har antagit, vidtagit förändringar, afseende att påskynda arbetet och framflytta tiden för dess början hela vägen igenom, så är det endast och allenast i ren konsekvens med de öfriga besluten, som utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att utskottsvalen skulle ske inom sex dagar efter riksdagens öppnande. Den deremot gjorda erinran, att det kunde hända, att någon gång mera än sex dagar behöfdes, jäfvas för det första af erfarenheten, och för det andra vågar jag — om någon skulle anse, att det någon gång, t. ex. vid första riksdagen i en valperiod, skulle behöfvas en längre tid för utskottens sammansättning och därför skulle vilja hafva qvar siffran *åtta* i denna paragraf — gent emot en sådan asigt påstå, att detta icke skulle gagna, att dessa två dagar ingalunda skulle räcka till den undersökning af »lofvande krafter», som den siste talaren ansåg dessa åtta dagar skola afse. Ty kan man icke på sex dagar öfvertyga sig om de föreslagnes skicklighet eller lämplighet för utskottsuppdrag, så lära väl tva dagar till icke göra saken stort klarare. Derför kan jag icke första, att man genom att bibehålla dessa ytterligare två dagar skulle vinna något fördelaktigare resultat, utan enligt mitt förmenande skulle hela följden blifva, att man härigenom skulle förrycka hela verkan af det föreliggande förslaget och således icke komma tidigare i gång med riksdagsarbetet än för närvarande. Det torde således icke vara skäl att i denna del frångå utskottets hemställan, utan jag tillåter mig, herr greve och talman, att hemställa om proposition på bifall till utskottet förslag.

Om förkortning af tiden för ständiga utskotts tillsättning vid lagtima riksdag m. m.
(Forts.)

Herr Nyström, Carl: Det är mycket svårt att förstå, hvarför bibehållandet af de *åtta* dagarne skulle förrycka verkan af de redan fattade besluten. Hvad man åsyftat att vinna genom första delen af förslaget är redan vunnet genom de utan motsägelse antagna förändringarne, och å *denna* vinning inverkar icke valet mellan 8 eller 6 dagar. Denna senare fråga bör alltså i och för sig pröfvas. Det är då att märka att, såsom redan är nämnt, tiden för utskottsvalen räknas från riksdagens öppnande, som nu inträffar två dagar från riksdagens början och förut räknats fem dagar derifrån. En verkan af denna förändring är den, att man har ett i samma mån minskadt antal dagar för att bereda sig för utskottsvalen, och om nu konstitutionsutskottets högt ärade ordförande tror, att de samtal, som ega rum för att pröfva de föreslagnes krafter, äro gagnlösa för vinnande af den personalkännedom, som dock är nödvändig, så tror jag, att han misstagit sig. Det är sant, att om man blott går och förfrågar sig om den nyvalde riksdagsmannens *riksdagsmannaegenskaper* hos kamraterna

Om förkortning af tiden för ständiga utskotts tillsättning vid lagtima riksdag m. m.

(Forts.)

från samma provins, så lär man icke kunna få någon värdefullare underrättelse, men deremot får man nog kännedom om hans andra, hans rent personliga egenskaper, med andra ord, om hans *personlighet* i sin helhet, hvilket icke är utan sin vikt, när det gäller att bestämman sig i fråga om hans lämplighet vid utskottsvallet. Jag kan således icke finna annat, än att dessa förberedelser äro fullt berättigade. Man kan säga, att A och O i konstitutionsutskottets ordförandes anförande var: man maste vinna tid. Ja, det har jag ju också medgifvit, oaktadt jag haft åtskilliga anmärkningar att framställa. Men då det enligt hittills gjorda erfarenheter aldrig åtgår mer än sex dagar, hvad blir det då för tidsvinst? En eventual tidsvinst möjligtvis, men i vanliga fall icke en sekund, och då kan man ju icke kalla detta att vinna tid annat än i de *undantagsfall*, då vinsten i tid vore en förlust i afseende på utsigten för utskottens bästa möjliga sammansättning

Herr Alin: Jag ber endast att, med afseende å hvad den siste ärade talaren yttrade i sitt första anförande, få framhålla, att det visserligen är en enda gång, som man behöft använda öfver åtta dagar från riksdagens början för att blifva färdig med utskottsvalen. Men det var också vid den första riksdag, som sammanträdde efter den nuvarande riksdagsordningens antagande, och sedermera har det aldrig behöfts mer än åtta dagar efter riksdagens sammanträde. I de flesta fall har icke ens denna tid behöfts, men aldrig har det efter 1867 behöfts mer än åtta dagar efter riksdagens sammanträde, och »åtta dagar efter riksdagens sammanträde» är mindre än eller lika med hvad som nu föreslagits, eller sex dagar efter riksdagens öppnande. Då erfarenheten sålunda visar, att den nu bestämda tidrymden icke är behöflig, synes det mig vara riktigtast, att man, i sammanhang med öfriga ändringar för att förkorta tiden för riksdagsarbetets sätande i gång, upptager äfven detta förslag. Man får också komma ihåg, att det alltid gäller, att ju längre tid man har på sig för ett arbete, desto längre tid vill man också använda på detsamma, äfven om det kan uträttas på kortare tid, och så vidt jag kan bedöma, kunna icke de två dagar, under hvilka man skulle inhemta kännedom om egenskaperna hos en ifrågasatt ledamot eller suppleant i ett utskott, i det afseendet göra den nytta, som den föregående talaren förmenar.

Jag anhåller att få instämman i det yrkande, som framstälts af utskottets ordförande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kam-maren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 15 och 17 innevarande mars bordlagda memorial n:o 31, med anledning af

kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda betänkande n:o 15, i anledning af väckt motion om afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften samt ned-sättning af tullen å socker.

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*

Herr Wærn: Då det åligger mig att besvara utskottets anmärkningar mot hvad jag i min motion föreslagit, ber jag till en början få uttala min tacksamhet emot utskottet för dess smickrande uttalande om den »omfattande och sakrika motiveringen». Men utskottet vill det oaktadt icke lyssna till mitt förslag och vänder sig då i första rummet mot det af mig anförda skäl, att genom en sänkning af priset å socker större möjlighet skulle beredas för utveckling af industrier för tillverkning af sådana fabrikat, hvori socker ingår sasom hufvudsaklig beståndsdel, emot hvilket utskottet anför, att »det synes utskottet dock tvifvelaktigt, huruvida inom landet förefinnas de förutsättningar i öfrigt, som erfordras för en mera omfattande industri af dylik art». Då hvad som erfordras för de industrier, hvilka använda socker sasom hufvudsakligt material, ej kan vara något annat än detsamma som erfordras för alla andra industrier, så är det väl utskottets mening, att det skulle felas råämnen, eller att det skulle felas kapital, eller att det skulle felas kunskap om sättet för tillverkningen, eller slutligen att det skulle felas företagsamhet eller energi.

Hvad då först råämnen angår, så hafva vi sådana i våra bär, särskildt våra skogsbär, som lämpa sig synnerligen väl för beredning med socker till sylt, saft, geléer och en mängd dylika saker, hvilka utgöra en ganska vigtig artikel i världshandeln och som, om de bereddcs omsorgsfullt och smakligt, efter all anledning skulle kunna uttränga den föga smakliga, af pomeransskal tillverkade marmelad, som nu bjudes en på de utländska värds- husen, och dessa sockrade frukter, som smaka litet af frukt, men mycket af socker. Vi borde kunna göra ganska smakliga saker af våra bär, och hvad möjligheten att afsätta dem beträffar, så veta vi ju af konsulsberättelser, att en mängd svenskar, som emigrerat till Amerika, icke kunna få sitt behof af sylt der tillfredsstäldt, då de amerikanska lingonen äro för beredning af sylt fullkomligt odugliga. Det är således icke något tvifvel om att vi kunde få afsättning för bären, om de på ett omsorgsfullt sätt förädlades, li stället för att vi nu sända ut dem i rätt tillstånd, hvori de försämräs, ruttna och förskämmas.

Men en ännu större och för fabriksdrift mera lämpad industri är tillverkningen af kondenserad mjölk. Den utgör en högst be-

Ifrågasatt af-tydande industri i Schweiz och i Norge och har äfven börjat i
 skaffande af Danmark. Med denna industri förhåller det sig på följande sätt
 hvitbetssocker- enligt några statistiska uppgifter, som jag här har. Det finnes
 tillverknings- eller fans åtminstone förra året, när jag skref min första motion,
 afgiften m. m. endast en sådan fabrik i Norge, och förmodligen är det samma
 (Forts.) förhållande ännu. Emellertid hafva under år 1897 till England
 importerats från Norge 3,922,965 kilogram kondenserad mjölk till
 ett värde af 2,868,408 kronor. Jemför man dessa siffror med de
 uppgifna medeltalen för åren 1891—1895, så visar det sig, att
 vigten har tilltagit med 60 procent och priset med 1½ öre för
 kilogram. Jag tror, att en dylik industri skulle vara mycket
 önskelig för Sverige. Vi torde hafva lika god mjölk i vårt land
 som någonstädes i Schweiz eller Norge, och försäljningspriset,
 72 öre för kilogram, bör vara fördelaktigt. Men huru skall en
 sådan industri kunna uppkomma, när för konserveringen behöfves
 socker, för hvilket tullen i Norge är endast 20 öre, men i Sverige
 33 öre? Jag har föreslagit en nedsättning till 18½ öre. Skulle
 det icke vara skäl att bifalla mitt förslag för att derigenom
 kunna befrämja uppkomsten af en sådan industri i vårt land?
 Jag kan icke underlåta att fästa mig vid det egendomliga deri,
 att utskottet vill, att motionären skall klargöra, huruvida alla
 dessa förutsättningar förefinnas, när det är fråga om skatte-
 nedsättning; men så snart det är fråga om en skatteförhöjning, så
 anser utskottet obetingadt, att den är förmånlig för vår industri.
 Äro då icke förutsättningarna för öfrigt och i allmänhet desamma,
 ehvad det är en skattenedsättning eller en skatteförhöjning, som
 för dess uppblomstring och betryggande erfordras?

Utskottets andra anmärkning är, att »någon ytterligare ned-
 sättning af priset på socker icke torde vara af behofvet påkallad,
 då detta pris under de senare åren högst väsentligt nedgått i
 förhållande till de pris, som förr varit rådande, och sannolikt
 kommer att än ytterligare nedgå». Ja, mina herrar, vore det
 fråga om att blifva i stånd att personligen konsumera mer och
 mer socker, då kunde det vara skäl att svara: Ni hafva nu fått
 sockret billigare än förr, och dermed kunna ni vara nöjda! Men
 om det blir fråga om nedsättning af lefnadskostnaderna, så lär
 väl ingen kunna påstå, att nedsättningen i sockerpriset motsvarar
 förhöjningen i lefnadskostnader i allmänhet. Jag vågar således
 säga, att den nedsättning, som i sockerpriset skett, har icke i
 jemförelse med skatteförhöjningarna varit tillräcklig till att bringa
 ned lefnadskostnaderna, och ännu omöjligare är det att påstå, att
 den varit tillräcklig för att möjliggöra en utveckling af de indu-
 strier, som jag nyss omtalade såsom grundade på konservering
 med socker. Ty för att kunna säga, att sockret fallit tillräckligt
 för det ändamålet, fordras det icke blott, att det skulle finnas fa-
 brikker för mjölkcondensering och syltberedning, utan äfven att
 det skulle hafva kommit en export af sådana varor till stånd.

Utskottets tredje skäl är, att »socker anses såsom ett lämp-
 ligt föremål för beskattning, i det att denna vara är att betrakta,

åtminstone i viss mån, såsom ett njutningsmedel samt förbrukas i långt större myckenhet af de förmögnare samhällsklasserna än af de mindre bemedlade. Jag har i min förra motion sagt, att det vore tvifvelaktigt om de förmögnare klasserna, som äta så mycket feta soppor, fisk, kött m. m., i hvilkas tillagning socker icke ingår, verkligen konsumera mera socker än de fattigare, som äro hänvisade till mjöl- och mjölkrätter, i hvilka socker ofta är behöfligt. Härmed må nu vara huru som helst, så lärer dock väl ingen vilja påstå, att alla njutningsmedel ovilkorligen böra beskattas, utan denna beskattning bör väl, liksom annan beskattning, sättas i förhållande till den skattskyldiges förmåga att bära skatten, och då lär man icke kunna förneka, att det är mycket tungt för den fattige att hafva en så dryg skatt på ett njutnings- och näringsmedel, som han icke kan vara utan, en skatt, som är så hög, att hvar och en, i den mån som han icke kan betala den, måste genom att inskränka sin förbrukning lida ett kämbart umbärande. Hvad nu angår att den rike förtär mera af denna vara, så kan det ju vara möjligt, att mängden sockrar för mycket, och då kan denna ovana tyckas böra inskränkas, men icke står denna förbrukning i förhållande till förmögenheten. Gjorde den det, så skulle det blifva en alldeles orimlig förbrukning af socker för den rike och för oss lite hvar mot hvad den fattige behöfde. När nu detta måste erkännas icke vara förhållandet, så bör väl ock erkännas, att mera skäl förefinnes att minska beskattningen å socker än att, såsom vi gjort, minska sådan direkt skatt, som verkligen utgår efter förmögenhet.

Utskottets fjerde anmärkning är grundad på den viktiga synpunkten af hvitbetssockertillverkningsafgiftens stora betydelse för statsbudgeten, och man tänker då tydligen på inkomsten af dessa åtta, nio millioner årligen, stundom kanske mer. Utskottet säger, att jag med den vidlyftiga statistik, som jag bifogat motionen, sökt visa, att inkomsterna stiga, men, säger utskottet, utgifterna tilltaga också. Det är mycket sant, men utskottet gör mig i någon mån orätt, då det talar om att jag visat, att inkomsterna stigit, men förtiger, att jag också visat, att visserligen utgifterna stigit, men att på tio år inkomsterna stigit nära nog dubbelt mot utgifterna. Och det är icke blott erfarenheten från föregående år, som ger anledning att vänta fortgående ökning af statens inkomster utöfver dess utgifter, utan äfven i flera fall sjelfva utgifternas natur. När t. ex., såsom vid denna riksdag skett, stora anslag begäras för ökad rullande materiel vid statens jernvägar, så sker det därför, att man motser en betydligt ökad trafik, som måste medföra en långt utöfver utgiften ökad statsinkomst. På samma sätt afse de ökade utgifterna för postverket en utveckling af detta verk, som skall medföra ännu mera ökade inkomster. Äfven i andra verk fortgår ökningen af inkomsterna. Myntverket gaf år 1898 en inkomst af 1,600,000 kronor mot 1,100,000 kronor år 1897, och äfven i år kommer det att gifva mera än det gjorde under åren före 1897. Hela denna ökade verksamhet kom-

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*
(Forts.)

Ifrågasatt af skaffande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften m. m. mer att gifva allt större och större inkomster. Då utskottet säger, att ett utbyte af ifrågavarande skatt mot skatter af annan art icke skulle vara förmånligare än nu gällande förhållanden, så glömmer utskottet, att skatter af annan art redan genom de stora tullförhöjningarne blifvit ålagda, och att Riksdagen erkänt befohgenheten af mot dem svarande nedsättningar. Riksdagen har nedsatt tullen på kaffe och afskaffat tullen på lysolja, men dessa nedsättningar i skatter motsvara ingalunda den förhöjning, som skett i tullen. Dessutom har ju herr Reuterswärd i en motion år 1888 tydligen uttalat, att i samma mån tullen i allmänhet höjdes, borde också nedsättning ske i tullen å vissa konsumtionsartiklar. Riksdagen har, såsom jag nämnde, följt denna princip i afseende å kaffe och lysolja. 1891 års komité föreslog nedsättning i tullsatserna för socker och sirup med 6 öre för socker och 2 öre för sirup och beräknade, att den af komitén föreslagna tullförhöjningen skulle gifva långt mindre inkomst än hvad den sedermera visat sig verkligen hafva gifvit, så att man icke kan misstaga sig derom, att om dessa finansiella förhållanden varit kända för komitén, skulle den hafva föreslagit en ytterligare nedsättning af sockertullen. Emellertid är det att märka, att komitén alldeles specielt föreslog en nedsättning af sockertullen.

Utskottet talar om den eventuella förlusten för sockerraffinerierna, om tullen skulle nedsättas från den 1 oktober 1900, då raffinerierna dessförinnan måst till då gällande pris inköpa råsocker. Jag är utskottet synnerligen tacksam för detta uttalande. Ty om jag ber en person att göra någonting, som han först förklarar sig alls icke vilja gå in på, men han sedan — då han, på fråga till mig när det skall ske, fått till svar: den 1 oktober — invänder: nej, det är alldeles för tidigt, men kanske den 1 december, manne jag icke då har skäl att säga, att hans första afslag är ganska svagt, och att han antagligen gifver med sig. När således utskottet gifver sig in på frågan, när nedsättningen skall ske, så är jag utskottet mycket tacksam härför.

Jag kommer slutligen till utskottets sista skäl, att något missnöje i anledning af nu rådande förhållanden icke försports. Jo, det har det verkligen, men om man icke direkt hört talas om sockerskatten — och det vill jag icke säga, att man gjort —, så har man i stället talat så mycket mer om tullen på bröd och fläsk och om de ökade lefnadskostnaderna i allmänhet. Manne det icke är ganska svårt för de mindre bemedlade att draga sig fram? I all synnerhet vill jag fästa uppmärksamheten på dem, som icke kunna få någon nytta af den ökade lifaktigheten i affärerna, på dem, som icke fått sina löner höjda, på dem, som i lifvets afton äro hänvisade till att lefva af räntorna på sina små besparingar eller af en obetydlig pension. Tro icke herrarne, att dessas lefnadskostnader blifvit större, och ans icke herrarne, att man borde, om man kunde, söka nedsätta dessa lefnadskostnader? Att det icke försports någon klagan specielt öfver sockertullen, tror jag således vara ett svagt skäl. Det kan icke förnekas, att

man har skäl att klaga öfver de höga lefnadskostnaderna, och om man dervid icke särskildt kommit att nämna sockret, så har man dock goda skäl att vilja hafva sockret behandladt på samma sätt som kaffet.

*Ifrågasatt af
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
avgiften m. m.*

(Forts.)

En förändring i sockertullen skulle hafva många fördelar med sig, och jag kan icke underlåta att påpeka, hurusom vi tyckas hafva kommit till en stillastående punkt i vår sockerindustri. Jag har funnit en synnerligen liflig och träffande skildring af sockerindustriens nytta i det första betänkande, som afgafs af kontroll- och justeringsbyrån. Der står det: »Att landtbruket i de trakter, der betodlingen bedrifves, deraf drager stora fördelar, kan ej förnekas. Betornas försäljningspris är naturligtvis beroende på tillgång och efterfrågan, men med fullt skäl anses, att den med betor odlade jorden hittills gifvit rikligare afkastning än annan jord. Dertill komma de indirekta fördelarna, som ock äro ganska stora, enär först och främst jorden genom den för betodlingen nödvändiga bearbetningen småningom kommer i en mycket hög växtkraft, hvarigenom den lembar bättre och framför allt säkrare skördar äfven af öfriga kulturväxter. Vid hvitbetssockertillverkningen erhålles derjemte en stor mängd affall, som dels i form af kreatursfoder, dels såsom gödningsämne kommer jordbruket till godo, och hvilket, med undantag af sjelfva sockret, hufvudsakligen innehåller alla de näringsämnen, hvilka ursprungligen funnos i betan, i följd hvaraf jorden återfar en stor del af de för betornas utveckling nödvändiga beståndsdelarne.» Jag hade icke behöft uppläsa detta, då det helt visst förut är herrarne bekant. Men jag har velat återföra det i herrarnes minne. Kan det under nyss anförda förhållanden vara skäl att hålla sockerindustrien qvar på en viss, begränsad punkt? Vi veta, att i förhållande till landets nuvarande behof af socker denna industri nått en sådan höjd, att den icke kan ytterligare utvidgas, utan att öfverproduktion derigenom uppkommer. Är det ej skäl att, när vi kunna göra det möjligt för våra sockerfabriker att med fördel producera mera, bereda dem denna möjlighet? Hvarför skall man ej tillåta befolkningen i Skåne, i Blekinge och på Gotland, der fabriksverksamhet på detta område nyligen börjat, att i större mån tillgodonjuta fördelarne af sockerbetsodlingen, än den hittills kunnat få? Hela den därför nödiga förutsättningen är, att man skaffar ökad afsättning för sockret. Jag är öfvertygad, att, om herrarne ej vore hindrade af betänksamhet för statsverkets förlust, herrarne skulle vara med om åtgärds vidtagande i sådant syfte. Svårigen kan något annat ämne finnas, som så väl lämpar sig för nedsättning i därför till staten ingående afgift. Den af mig föreslagna nedsättning har ju intet att göra med striden mellan protektionister och frihandlare. Den skulle komma landet till godo utan någon rubbning af vårt tullsystem. Detta är en afsevärd fördel. Och man kan på denna väg realisera möjligheten af ökad industri och ökad export. Skola icke vi lika väl som Norge kunna hafva en konserveringsindustri, som inbringar flera millioner kronor om året för exportvaror? Vi

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*

(Forts.)

hafva för öfrigt alla möjliga förutsättningar derför. Men Norge har en tull på socker af 20 öre per kilogram, vi en tull af 33 öre. Jag har nu föreslagit dess sättande till 18,5 öre per kilogram.

Jag kommer sedan till ett annat ganska viktigt önskningsmål. Så som förhållandena utvecklats sig i Sverige, föreligger fara för öfverproduktion af socker. För blott ett par år sedan ingingo en mängd sockerfabrikanter till regeringen och klagade bittert öfver att det var en ganska stor öfverproduktion. Den blef — sannolikt med förlust — utjemnad derigenom, att de inhemska raffinaderierna öfvertogo öfverskottet. Sista året har det icke varit öfverproduktion. Den minskade produktionen skall hafva berott på felslagen skörd. Under ett ordinärt år blir det för våra fabriker sannolikt åter förlust. Uppkommande öfverskott öfver behovet inom landet måste exporteras, och detta kan ej ske utan förlust. Regering och Riksdag vilja ej medgifva restitution, emedan hela vårt beskattningssystem för socker är sådant, att det måste med mycket dryga kostnader ändras, om en restitution skall kunna blifva fullt rättvis, och emedan vårt folk alls icke är benäget att gifva presenter till andra folk i form af exportpremier. Men i mån som utbytet växlar, måste alltid, om man icke afpassar restitutionen efter det högsta utbytet, för alla, som hafva högre utbyte än det, med hänsyn hvartill restitutionen bestämts, denna delvis blifva en premie. Detta vill man ej vara med om. Men är öfverproduktion likgiltig? Nej, jag tror, att det alldeles icke är likgiltigt, om våra fabriker göra förluster. Och vi måste besinna något mera: att, då man ju ej kan på förhand veta, huruvida öfverproduktion skall uppkomma, sådan kan blifva ganska stor och medföra äfventyrliga följder. Sådan har i Tyskland, Österrike och flera andra länder vällat kriser, som inverkat högst menligt på hela det land, der de hvar för sig förekommit. Det är också att märka, att hvarje förbättring i fabrikernas maskinerier, hvarje besparing i driftkostnaderna leder till större tillverkning. Så har fallet varit i alla industrier, jag känner till. Och jag tror, att i de allra flesta det varit en utvidgad produktion och minskning af omkostnaderna, som beredt möjlighet till förkofran. Den föreslagna åtgärden skulle sålunda medföra mycket stora fördelar. Nu är emellertid förhållandet, att Riksdagen ännu icke vill riskera de 9 millioner kronor, hvitbetssockertillverkningsafgiften kan paräknas ärligen inbringa statsverket. Det synes tydligt.

Vid sådant förhållande har en utskottsledamot från Andra Kammaren i en vid betänkandet fogad reservation hemställt, att ärendet måtte öfverlemnas till Kongl. Maj:t. Hans förslag är: »att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas samt sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd, samt derom för Riksdagen framlägga förslag.»

Derom att en sådan skrifvelse vore lämplig, synes mig, då Riksdagen tydligen önskar fullständigare utredning, icke böra vara tvifvel, men fråga är, om det är skäl att i skrifvelsen intaga en så bestämd ståndpunkt, som af de af mig betonade slutorden angifves. Jag vill förorda skrifvelsen, men icke sådan den nu är affattad, emedan jag väl kan första och måste dela deras mening, som skola säga, att, då vi förklara oss ovisse rörande möjligheten och lämpligheten af att göra denna nedsättning, vi icke böra skrifva till Kongl. Maj:t i ordalag, som på något sätt binda Riksdagen. Det kan ju i en sådan ovisshet ej vara lämpligt att bestämdt begära ett förslag af Kongl. Maj:t till nedsättning eller afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften. Och det kan ju vara tvifvelaktigt, om reservanten, såsom han föreslagit att skrifva, velat hafva en sådan anhållan framställd. Ty han har satt i främsta rummet: »utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas». Så långt är jag ense med honom. Men när han tillägger: »samt sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd, samt *derom* för Riksdagen framlägga förslag», kan det ju anses betänkligt att använda sådana ordalag, som innebära, att Riksdagen bestämdt begär ett förslag om afskaffande. Det vill jag icke göra. Jag vill, att skrifvelsen skall vara så affattad, att man icke anhåller om förslag i viss rigtning, utan blott begär utredning, för att Riksdagen sedan skall få fritt besluta med hänsyn till utredningens resultat. Jag vill derför hemställa, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett väl afpassadt tullskydd, samt till Riksdagen göra den framställning, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning. Detta må nu leda till öfvergifvande af hela den idé jag framkastat eller till hvilken åtgärd som helst, som Kongl. Maj:t kan finna nödig. Utredning är ju önskelig icke blott enligt min mening, utan efter utskottets egen åsigt. Då utskottet säger sig tvifla, om den industri, för hvilken jag velat bana väg, kan komma till stånd, skulle utredningen väl afse möjligheten af utveckling af äldre och tillkomsten af nya industrigrenar med socker sasom förvaringsmedel, hvarom upplysningar i utlåtanden af konsulter torde vara de enda till buds stående. Vidare bör utredas, om det är möjligt att undvara hvitbetssockertillverkningsafgiften. Detta kan Kongl. Maj:t bedöma, och utskottet anser det i all synnerhet tarfva utredning. Tillika skulle man få utredning om möjligheten af hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande på en gång eller om den i stället bör upphöra i två eller flera repriser. Jag har ej föreslagit det senare, emedan jag anser, att vid hvarje tidpunkt med afskaffandet af hvitbetssockertillverkningsafgiften naturligtvis kan vara förenad risk af förlust för raffinaderierna, som bör besparas dem. Man torde kunna antaga,

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*
(Forts.)

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.* att de vid ett sådant tillfälle skola komma öfverens med råsockerfabrikerna om att dessa skola förse dem med så mycket råämne, som behöfs för tillverkningen under en viss period, men då en sådan öfverenskommelse alltid skulle vara förenad med risk af missräkning, har jag ansett bättre, om den blott en gång behöfdes, än om den i följd af successiv nedsättning behöfde gång efter annan förnyas. Detta är emellertid något, som kan anses tarfva utredning. Slutligen skulle utredningen äfven afse, om åtgärd behöfver vidtagas till förekommande af öfverproduktion och deraf föranledd förlust och kris. Allt detta kan utan tvifvel utredas bättre, än jag kunnat göra det, och den, som har största förmågan att verkställa en dylik utredning, är Kongl. Maj:t. Jag hemställer till herrarne, om icke fördelen af minskade lefnadskostnader, om icke förefintligheten af öfverproduktion, om icke utsigten att möjliggöra större industri och större export — om icke allt detta bör föranleda att befrämja ärendets vidare fortgång genom ytterligare utredning, och om icke Riksdagen vill anse denna fråga hafva kommit i det skick, att den lämpligen bör öfverlemnas till Kongl. Maj:t, utan att dock Riksdagen begär ett förslag i viss riktning. En sak, som kan vara stor och kan vara god, bör väl icke alltjemt få stranda på detta ständiga motstånd.

Mitt förslag är således: *att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett väl afpassadt tullskydd, samt till Riksdagen göra den framställning, hvar till en sådan utredning kan gifva anledning.*

Herr Cavalli: Ingen lär förneka, att den af herr Wærn väckta, nu ifrågavarande motionen med dertill hörande jämförelser och öfversigter är synnerligen intressant. Och det är så långt ifrån, att utskottet, såsom den ärade motionären nyss sade, i någon mån underkänt motionens värde, att det tvärtom yttrat, att »motionären förebragt en synnerligen omfattande och sakrik motivering» — ett yttrande, som det är mig ett stort nöje att nu upprepa.

Den ärade motionären har såsom det sista skälet för sitt förslag om afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften framhållit, att denna fråga varit föremål för motioner vid 7 föregående riksdagar. Man kan dertill lägga, att Riksdagen — och, om jag ej misstager mig, Riksdagens båda kamrar — vid alla dessa tillfällen afslagit de framställda förslagen om afgiftens afskaffande. Man skulle deraf kunna draga den slutsats, att Riksdagens ståndpunkt i denna fråga är gifven: att Riksdagen anser, att det bör få förblifva, som det är. Jag nämner detta endast i förbigående.

För råsockerindustrien — jag ber att få betona ordet *råsockerindustrien* — är det temligen likgiltigt, om herr Wærns motion

varder bifallen eller nu gällande bestämmelser förblifva oförändrade, ty motionären har föreslagit bibehållande af det nuvarande tullskyddet. Jag sade, att det är för råsockerindustrien temligen likgiltigt, om motionen bifalles eller afslås, men jag säger detta under det vilkor och den förutsättning, att frågan dermed också finge vara afgjord. Fråga är, huruvida genom ett bifall till motionärens förslag verklig hvila och ett slut på alla strider om denna skatt vore vunna. En reservant inom utskottet har trott sig kunna antaga detta. Det är en otacksam uppgift att förutsäga hvad som komma kan, men emot en supposition torde vara tillåtet att sätta en annan. Och jag ifrågasätter då, att vid en tidpunkt, då statsverkets tillgångar äro helt andra än nu, man skall erinra sig denna skattekölla, ur hvilken vi kunnat ösa 10 å 11 millioner kronor årligen — den tillfälliga nedgången år 1898 var beroende på missväxt på hvitbetorna —, och att förslag då väckas att å nyo upptaga ifrågavarande skatt. Men man vet ej, i hvilken form detta då kunde komma att ske eller i hvilket läge industrien då skulle befinna sig. Det är under sådana förhållanden, som industrien föredrager det nuvarande tillståndet, äfven om detta är ekonomiskt mindre fördelaktigt än det af herr Wærn förordade, därför att denna, liksom all annan industri, för sin utveckling behöfver lugn och ro, hvaraf åter är en följd, att för densamma gällande skyddsbestämmelser behållas konstanta.

Den siste högt ärade talaren sade, att afskaffandet af hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle vara synnerligen fördelaktigt, emedan det derigenom skulle blifva möjligt såväl att tillverka socker jemväl i andra delar af riket, än der sockerfabrikationen nu bedrifves, som ock att exportera det öfverskott, som vore att paräkna utöfver behöfvat inom landet, hvilket nu ej kan ske därför att restitution af tillverkningsafgiften ej är medgifven. Jag undrar, om fabrikanterna ens efter hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande skulle finna det med sin fördel förenligt att exportera socker. derest det ej bestodes dem liksom sockerfabrikanter i andra länder exportpremier. Jag behöfver ej erinra om att mycket höga sådana gifvas i länderna på kontinenten. Den siste ärade talaren sade, att vi ej vilja veta af exportpremier. Jag är öfvertygad om att han deruti har fullkomligt rätt. Men i sådant fall är jag ej säker på att man kan vinna det mål, som han med sitt förslag asyftar.

Till min icke ringa förvåning slutade motionären med att, som han uttryckte sig, förorda den vid betänkandet fogade reservationen, ehuru med en formel ändring deraf. Jag sade, att det icke var utan förvåning jag hörde honom sålunda biträda reservationen. ty det kan icke undgå någon af herrarne, att motionen och reservationen äro för hvarandra mycket främmande. Motionären har med sin noggranna utredning sökt visa, att vår statsbudget natt den utvecklingsförmåga och den bärighet, att utan olägenhet och skada kan från densamma afskiljas den inkomst af 10 å 11 millioner kronor, som hvitbetssockertillverkningsafgiften

*Ifrågasatt af
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt af- tillför statskassan, medan reservanten deremot ifrågasatt, huru-
skaffande af vida hvitbetssockertillverkningsafgiften kan afskaffas och någon-
hvitbetssocker- ting annat sättas i stället. Låtom oss se till, hvad reservanten
tillverknings- vill sätta i stället! Han säger: »Många äro de beskattningsföre-
afgiften m. m. mål, som bättre än socker egna sig att göras till skatteobjekt i ett
(Forts.) på moderna principer bygdt skattesystem». Ja, men hvilka äro
dessa skatteobjekt? I fråga derom öfverlemnar reservanten oss åt
gissningarnas område med hänvisning dock till den meningen att
täcka uppstående brist i statsbudgeten genom direkta inkomst-
och förmögenhetsskatter och icke genom indirekta konsumtionsskat-
ter. Vi få om en liten stund höra, huru pass förtjusta Första
Kammarens ledamöter äro i den direkta förmögenhetsskatt vi
hafva. Är Första Kammaren beredd att taga konsekvenserna af
att underskrifva och afsända en skrivelse med sådant innehåll,
som ett bifall till reservantens förslag innebär? Bifallet skulle
helt enkelt resultera derhän, att, om det från statsbudgeten af-
skilda beloppet skall fyllas genom direkt inkomstskatt, vi få be-
tala icke så stor bevillning, som vi nu betala, utan en bevillning,
tre gånger så stor.*

Motionären sade sig vara utskottet synnerligen tacksam för att utskottet påpekat, att den af motionären föreslagna tidpunkten för inträdet af de af honom förordade förändringarna icke vore väl vald. Motionären torde icke hafva annan anledning att vara utskottet tacksam för hvad det i nämnda hänseende yttrat, än att han nu vet, att, om hans motion gått igenom, tidsbestämningen i hans förslag skulle hafva utbytts mot en lämplig sådan. Utskottet ansåg sig hafva skyldighet att fästa uppmärksamheten på den föreslagna tidpunktens olämplighet, äfven fastän utskottet stälde sig bestämdt afvisande mot förslaget i dess helhet.

Jag öfvergår nu till den statsfinansiella sidan af det i motionen framlagda förslaget. Deråt har den ärade motionären i sitt anförande nyss egnat mindre uppmärksamhet, än man med hänsyn till dess vikt och betydelse kunnat vänta. Motionären höll sig hufvudsakligen till den sidan af sitt förslag, som angick industrien. Med sin utredning har motionären sökt visa, att, som han säger, i bestående förhållanden intet skäl finnes, »hvarför icke de höga statsinkomsterna skola fortfarande ingå och med ökad befolkning och tilltagande industriell verksamhet äfven ökas». Men, äfven om de komma att ökas, kunna de dock icke hädanefter ökas i samma proportion som under det senaste decenniet, då ett till högst väsentlig ökning i statsverkets inkomster ledande ekonomiskt system kommit till användning, enär den af systemförändringen föranledda stora ökningen redan inträdt. Detta har också motionären sjelf medgifvit, då han i sin motion säger: »Till den stora ökningen af statsverkets inkomster af indirekta skatter är det tullförhöjningarna vid 1888, 1892 och 1895 års riksdagar, som varit mest bidragande.» Jag förmenar därför, att den tidsperiod, från hvilken motionären hemtat sina siffror, är i detta hänseende missvisande, liksom ock de på grund af förhållandena

under denna tidrymd uppställda jämförelsesiffror. Detta beträffande inkomstsidan.

Hvad derefter vidkommer motionärens beräkningar rörande utgifterna. uttalar jag den meningen, att han icke tagit nog hänsyn dertill, att med den fortgående utvecklingen på alla områden jämväl följa ökade utgifter för statsverket. Visserligen har motionären lemnat en utredning angående statsverkets utgifter, som visar, att de fortfarande eller regelbundet återkommande utgifterna samt tillfälliga utgifter och afsättningar utgjort i rundt tal och sammanlagdt, år 1887 91,400,000 kronor, för att år 1897 stiga till 118,700,000 kronor, under det att de för år 1900 i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof beräknats till 130,800,000 kronor, för hvilken summas fyllande finansministern tagit i anspråk öfverskott å statsregleringar för föregående år till belopp af 21,316,000 kronor. I motionärens kalkyler inga också åtskilliga andra siffror, hvilkas betydelse enligt min mening icke är nog uppmärksammas. I 1892 års inkomstbelopp inga: grundskatt med 4,185,000 kronor och kyrkotionde med 250,000 kronor. Dessa inkomsttitlars belopp hafva år 1897 nedgått till respektive 1,905,000 och 250,000 kronor för att år 1900 utgöra: grundskatt 983,000 kronor och kyrkotionde 0. På utgiftsidan förekommer också en post för lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Denna post, hvilken år 1892 var 0, besteg sig år 1897 till 1,995,200. och för år 1900 beräknas den till 3,000,000 kronor. Huru ställa sig dessa siffror den dag, då grundskatterna äro fullständigt afskrifna. år 1904? Jo, inkomstsidan visar för såväl grundskatt som kyrkotionde 0, under det att lindringen i rustnings- och roteringsbesvären sprungit upp till en så högst betydlig siffra. Utöfver den höjning i beloppet, som betingas af lindringsprocentens tillväxt enligt lagen af den 2 december 1892, måste sasom en betydande faktor medräknas verkan af det beslut, som Kongl. Maj:t nu har att fatta vid pröfning af de af vederbörande nämnder år 1898 verkställda uppskattningar af värdena å rustnings- och roteringsbesvären under åren 1900—1909. Om de nya värdena sväfva vi visserligen ännu i okunnighet, men ingen är blind för att den utgiftspost, som grundar sig å dessa värden, skall springa upp högst betydligt. Och utgiftsbeloppet för försvaret har dermed icke nått sin kulmen. Motionären säger visserligen: Utvidgande af statens verksamhet till allmän nytta bör visst icke förhindras eller förslamas, men alltid bör först ändamalsenligheten af det nya noga undersökas och derefter anslag dertill gifvas, aldrig något nytt göras egentligen blott därför, att man för tillfället tycker sig hafva god råd dertill.» Det må så vara. Men såvidt den nya härorganisationen angår, har pröfningen af dess ändamalsenlighet redan egt rum, då den i princip antogs, och Riksdagen har dervid nu icke annat att göra än att anvisa medel för gäldande af kostnaderna för densamma. Då är det, menar jag, vida lyckligare att utan utkräfvande af nya skatter och således utan bekymmer för medlens anskaffande kunna

Ifråga-att afskaffande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften m. m.

(Forts.)

*Ifrågasatt af- gälda redan beslutade, för landets försvar i allt fall helt säkert
skaffande af minimala, utgifter än att, genom att kasta sig in på några. af
hvitbetssocker- det praktiska behovet icke påkallade, teoretiska undersökningar
tillverknings- om den eller den skatteformens företråde framför den andra vid
afgiften m. m. den tiden, då medel för landets försvar erfordras, stå med tomma
(Forts.) händer.*

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Almgren, Oscar: Jag skall icke tillåta mig att ingå i något närmare besvarande af den siste talarens anförande; jag är öfvertygad om att den högt ärade motionären skall derom sjelf draga försorg. Deremot kan jag icke underlåta att på det lifligaste instämma i motionens syfte, och särskildt ber jag att få ytterligare betona hvad som enligt mitt omdöme är det viktigaste i densamma, nemligen den möjlighet, som genom sockeraccisens afskaffande och sockertullens nedsättning skulle kunna beredas att vårt land att i framtiden skaffa sig nya välbehöfliga exportindustrier. Den tillökning i våra industrier, som de senare åren haft att uppvisa, utgöres nemligen till en ganska väsentlig del af fabrikationsgrenar, som visserligen på grund af tullarne kunna i någon mån minska importen från utlandet, men hvilka ingalunda äro mäktiga af den utveckling, att de i någon väsentligare grad skola kunna bidraga till vår export. En fråga, som förr eller senare måste på allvar tagas i öfvervägande, är emellertid den: huru skola vi ställa oss för att skapa nya förvärfskällor, hvilkas tillflöden kunna i framtiden sätta oss i stånd att uppehålla jemvigten mellan importen och exporten?

Detta skulle kunna ske genom den reform, som här är föreslagen, och motionären har sjelf påpekat några af de viktigaste artiklar, som härvid kunna komma i betraktande: våra skogsbär, kondenserad mjölk och sockret sjelft. Nu har utskottet sagt, att, så länge det icke kan ledas i bevis, att dessa artiklar äro mäktiga af någon större industriell utveckling, skäl icke förefinnes att vidtaga reformen i fråga. Ja, huru skall något sådant kunna på förhand bevisas? Hade det väl varit möjligt att på förhand bevisa, att exporten af vårt smör, vårt papper och våra tändstickor skulle komma att erhålla så stora dimensioner som numer blifvit händelsen? Det förefaller mig dock, som om förutsättningarna för utvecklingen af de tre förstnämnda artiklarne till stora exportindustrier skulle vara betydligt bättre. Med afseende å skogsbär föreligger ju redan en ganska storartad export; i fråga om den kondenserade mjölken har redan påvisats, hvilken omfattning exporten af denna vara tagit i Schweiz och Norge. Beträffande sockret sjelft är att märka, att, såsom redan blifvit omnämndt, vi för några år sedan inom landet hade öfverproduktion deraf, och jag ber att få fästa uppmärksamheten på, hvilken stor förmån vårt land skulle vinna, om i följd af accisens afskaffande odlingen

af socker skulle kunna utsträckas till landsdelar, som nu icke kunna bedrifva densamma.

Sasom af motionären framhållits, är det af stor vikt, att en sa betydande fråga som denna får sin tillbörliga utredning, och det är ju ej heller något annat än en utredning, som här begäres. Jag är afven öfvertygad om att det icke är få af kammarens ledamöter, som inom sig erkänna betydelsen af och det berättigade i herr Wærns framställning. Hvarför skulle man då icke jemväl söka i sin man bidra till att en sådan utredning kommer till stånd?

För min del ber jag att få på det lifligaste instämma i det af herr Wærn framställda yrkandet.

Herr Dickson: Den fråga, som i detta ärende främst framställer sig, är huruvida statens finansiella ställning är sådan, att staten kan undvara en sådan inkomst som sockerskatten. Vi lefva för närvarande i en period, då affärslifvet tyckes gå bra. Det förtjenas pengar, och följaktligen ökas importen af tullpligtiga varor och transportmedlen hafva full sysselsättning. Men, det veta vi alla, att sådana gynsamma omständigheter fortfara icke ständigt. De gynsamma förhållandena i början och medlet af 1870-talet följdes af daliga konjunkturer 1878 och 1879. I medlet af 1880-talet lemnade riksstaten betydliga öfverskott, medan uppgörandet af staten för 1888 och 1889 var förenadt med stora svarigheter och föranledde påförandet af nya skatter. Det är saledes icke skäl att under sådana förhållanden öfverväga, om under vissa år hvitbetssockerskatten kan afskaffas, utan huruvida staten kan undvara hela inkomsten af sockerskatten, ty om man afskaffar en sådan skatt som en accis, kan den icke ett annat år åter påföras liksom en annan bevillning. När en produktions-skatt finnes, är industrien van dervid, fabrikationen inrättas efter den, och den bäres af industrien utan olägenhet. Men har man under fem eller sex år varit af med beskattningen, äro fabrikerne kanske inrättade på annat sätt, och det möter svarigheter att åter påföra skatten. Om man tänker på den riksstat, som gäller för innevarande år, ingår deri beräknade öfverskott till mera än 12 millioner. Om man nu tänker sig, att detta förhållande ändrade sig sa, att öfverskotten uteblefve, föranledde detta till ökad beskattning på annat håll eller också till nedsättning i utgifterna. Det är ju möjligt, att man icke behöfver för statsinkomsterna verkställa en del arbeten vid jernvägarne, utan att detta kunde ske genom lånta medel, men man bör icke basera sin plan på att åtgärder för försvarets upphjelpande skola undanskjutas. Jag tror, att borttagandet af öfverskotten redan i 1899 års stat skulle medföra nödvändigheten af att påföra en tilläggsbevillning på 100 procent; och det skulle ställa sig ännu ogynnsammare i den stat, som föreligger till pröfning för nästa år, deri öfverskotten ingå med 21 millioner. Under ogynsamma konjunkturer är tilläggsbevillning något som måste tillgripas. Har man då skilt sig

*Ifrågasatt af
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*
(Forts.)

Ifrågasatt af skuffande af hvitbetsocker-tillverknings-afgiften m. m.
(Forts.)

från sockerskatten, måste man ersätta den med en dubbel tilläggsbevillning. Vi komma då till ett belopp af 3 till 4 gånger bevillningen. Det kan kännas tungt och verka ofördelaktigt, när det gäller att få fram anslag på extra stat. Men jag vill medgifva, att staten nu är gynsam, och att man kan göra nedsättningar, men man bör icke nedsätta afgifter, som hvila på tillverkningen, ty det är alltid svårt för industrien att ordna sig derefter.

Såsom förhållandet nu är, kan jag, som lefver i en provins, der socker hufvudsakligen tillverkas, meddela, att jag icke förspott något missnöje med beskattningen. Den är ordnad på ett enkelt sätt utan besvärligt ingripande i fabrikationen, och tanken på underslef är helt och hållet utesluten. Uppbördssättet är icke, såsom det står i motionen, dyrbart; uppbörden kostar $\frac{7}{10}$ procent. Detta är mycket ringa, då man tänker på att stämpelbeskattningen kostar 3 till 4 procent eller mera. Allmänna bevillningen föranleder för uttaxeringen åtskilliga kostnader, som ersättas af förlagsanslag under sjunde hufvudtiteln. Det säges också i motionen, att skatten vållar lägre betpris. Jag tror icke det. Om fabrikerne måste nedsätta betpriset, så är det därför, att produktionen af betor är för stor, och då bör den inskränkas. Industrien kan icke använda mera än ett visst quantum, motsvarande landets konsumtion af socker. Längre kan den icke gå, den måste begränsa sig, och ett af sätten härför är att hålla priset på betor något lägre.

Det nämndes af motionären, att afskaffandet af sockerskatten skulle föranleda billigare lefnadskostnader och en ökad konsumtion. I den mån man icke konsumerar mera än förut följer en nedsättning i lefnadskostnaderna, men om konsumtionen ökas, blir det icke en sådan nedsättning. Jag kan för min del icke tro på en ökning i konsumtionen, ty vanorna kunna nog ändras efter hand, men icke kan folket på en gång börja konsumera större kvantiteter socker. Att tänka på en större export tror jag icke heller är möjligt, så länge sockertillverkningen är starkt premierad i Tyskland, Frankrike, Belgien, Nederländerna och Österrike.

För mig åtminstone och, efter hvad jag tror, för en hvar är det klart, att staten icke kan undvara den inkomst, sockerskatten medför, liksom också att afskaffandet af skatten icke för industrien medför afsevärda fördelar.

Jag anser därför den begärda utredningen onödigt och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Sanne: Till de för mig mycket talande skäl, som af motionären anförts till stöd för sitt nu föreliggande förslag, ber jag få tillägga ännu ett. Vi veta, att man i England icke har accis eller tull på socker. Derför köpes det der för ungefär halfva priset mot i Sverige. Vår sjöfart, som har sin hufvudsakligaste trafik på England, har ock för sed att vid proviantering nätt och jemt förse fartygen med den minsta möjliga

kvantitet socker till dess man kommer till nyssnämnda land, der man fyller sina årsbehof, och detta är ej obetydligt, samt till skada för vårt landtbruk och egna industrier, hvilka arbeta med sockerproduktion. Mig förefaller det onaturligt, att, då staten ej har direkt behof, man skall lägga så hög accis på en inom landet producerad vara, som är både närande, god och helsosam. För den rike gör det icke mycket, men så mycket mer för den fattige, som mer än väl behöfver sina pengar för en billig föda.

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetsocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*
(Forts.)

Jag yrkar bifall till motionärens nu framställda förslag om skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t för vinnande af en möjlig nedsättning i beskattning af hvitbetssockertillverkningen inom vårt land.

Herr Törneblad: Under denna diskussion har på båda sidor atskilligt yttrats, som enligt mitt förmenande väger ganska tungt. Men frågan är af alltför stor vikt för vår statsfinansiella ställning i allmänhet för att jag icke skulle vilja lemna mitt bidrag till dess belysande, framför allt med afseende å framtida förhållanden. Nu är det temligen påtagligt, att den accis, hvarom fråga är, blifvit alagd därför att tullen på socker betraktats som en finanstull, behöflig för staten. Hade detta icke varit fallet, hade accisen icke blifvit pålagd. De af herrarne, som en längre tid tillhört Riksdagen, erinra sig nog alla de strider, som utkämpats om storleken af den accis, som borde läggas på hvitbetssockertillverkningen, strider, som nu varat i mer än 25 år. Redan tillvaron af dessa strider bevisar, att accisen på åtskilliga håll, framför allt der skon har klämt, känts sasom en tunga. Skulle nu vara så lyckligt, att man kunde, betraktadt från finansiell synpunkt, finna denna accis onödig, torde detta väl vara till fördel för näringslivet liksom för konsumenterna, — att åter tullens nedsättande skall följa med, derom behöfver jag icke yttra mig -- för näringslivet, därför att det kan utvidga sitt område genom export, och för konsumenterna därför att sockret blir billigare. Nu har en talare nyss anmärkt, att om konsumtionen tilltager, blir det icke billigare, ty det ökade quantum, som förtäres, motväger det billigare priset. Ja, det beror ju naturligen på, huru stor nedsättningen är och huru stor den kvantitativa tillökningen är, men för hvar och en, som följt med det ekonomiska livets utveckling under de senare tjugu till trettio åren, står det temligen klart, att allt tenderar derhän, att man önskar få de varor, som konsumeras af den stora allmänheten, allt billigare, och detta icke blott därför att det är en lättnad i deras kassautgifter, utan också därför att de på sådant sätt kunna konsumera något mera och ofta i bättre form. Det är alldeles klart, att konsumtionen inom de lägre klasserna af sådana medel, hvilka icke böra betraktas sasom njutningsmedel, utan stå egentligen sasom ett slags näringsmedel, om ock i vissa fall på gränsen till det förra, tilltager, och att dermed också, om jag så må säga, anspråken på livets komfort tillväxa. Man kan påstå, att deri ligger ett ondt,

1frågasatt af-
skaffande af
hvitbetsocker-
tillverknings-
afgiften m. m.

(Forts.)

men det beror helt visst mest derpå, huruvida anspråken sträckas öfver hvad som kan anses skäligt och rätt och in på lyxens område. Är nu förhållandet det, att socker på de senare åren allt mera blifvit att betrakta såsom ett slags behof för alla samhällsklasser — jag skall dock icke neka, att beskattningen verkar i viss mån progressiv, om också deremot kan sägas ett och annat, i synnerhet med afseende på de senare årens förhållanden —, är det emellertid så, att konsumtionen tilltager, så vore det dock godt, om sockret kunde göras billigare och behofven lättare tillfredsställas.

Då ställer sig den statsfinansiella frågan måhända afvisande fram deremot. Här har framstälts en sats, som nog har sitt berättigande, frågan om en möjligen inträdande knapphet i statens tillgångar. Men såsom förhållandet nu är — och det är just den punkten jag framför allt vill framhålla — är öfverflödet — *tyvärr* — för stort, öfverflödet nemligen på statsinkomster. Man kan hafva ett »för litet», men man kan också hafva ett »för mycket», hvilket åter småningom framkallar ett »för litet», just genom misshushållning på grund af för mycket. Och det låter sig icke förneka, att i landet den föreställningen utbildat sig, att statens tillgångar äro så godt som outtömliga, att vi lefva under de allra bästa finansiella förhållanden. Man har med allt skäl pekat på vår industriella utveckling, näringskällornas mångfald och lifigheten på alla områden, men man har glömt att vid studerandet deraf framhålla, att de ökade tillgångarne i ganska väsentlig man bero på ökad beskattning eller för hög beskattning; och för hög beskattning hämnar sig förr eller senare, ty, om man tror att statens tillgångar allt mera växa, skapas derigenom behof, som förut icke funnos. Det var icke utan skäl, som en i finansiellt hänseende så framstående statsman som Gladstone varnade för öfverskott, emedan, som han sade, den regering, som kommer med stora öfverskott, den har alltid att frukta för stora anspråk.

Ser man till exempel på utgiftsbudgetens utveckling i Frankrike under de senare tjugufem åren, så finner man med hvilken oerhörd styrka behofven vuxit och huru utgifterna för staten ökats, och detta kanske mera än som verkligen varit behöfligt, hvilket åter framkallat så småningom nya former af beskattning, enär de gamla icke velat räcka till. Det är denna fara, som icke nog kan uppmärksammas, ty öfverflöd kan lätt slå öfver till sin motsats. Man kan för att undvika det onda afskaffa skatter, men detta är något, som icke alltid med ens kan göras. Derför ställer jag mig mycket tveksam, om rätta ögonblicket är inne för att göra inskränkning i sockerskatten. Jag förstar mycket väl att, äfven med den sorgfälliga utredning, som af motionären egnats detta ämne, det kanske vore obetänksamt att nu gå in på en nedsättning, hvars verkningar för framtiden man icke kan genast öfverskåda. Äfven de invändningar, som gjorts mot reservantens motivering, kunna hafva sitt berättigande, ty när man tager bort skatten, kan det vara betänkligt att peka på en annan i stället.

Derom föreligger erfarenhet från 1892, och det är icke skäl att precis göra om detsamma nu. Jag kan därför icke instämma i hans motivering i allt, så mycket mindre som jag tror, att under närvarande tidpunkt, då man håller på med utredning af den kommunala beskattningen, det kan vara skäl att vänta för att se, åt hvilket håll vinden i den frågan kan blåsa. Man glömmet så gerna hos oss, att de direkta skatterna verka icke mest inom staten, utan inom kommunen. Och statsbeskattningen får icke ses annat än i samband med kommunalbeskattningen, om man skall kunna bedöma, i hvilken mån olika samhällsklasser bidra till utgifterna i staten och kommunen.

Ifrågasatt af skaffande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften m. m.
(Ports.)

Under sådana förhållanden är det klart, att jag icke vill göra något yrkande vare sig för det ena eller det andra. Men jag har velat blott uttala hvad jag nu sagt, för att ytterligare hålla fram skillnaden mellan statens tillgångar och landets tillgångar, en skillnad, som icke nog kan framhållas och nog behjertas, helst i dag, då man har ett betänkande af annat slag på kammarens bord.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Philipson: Till en början ber jag att få uttala mitt lifliga erkännande af det sakrika arbete, den ärade motionären nedlagt å affattandet af sin motion, och de bilagor, som åtfölja densamma. Det har helt visst för en hvar af oss varit ett stort nöje att läsa motionen, och nöjet förminskas sannerligen icke deraf, att dess bilagors innehåll gifva en full och tydlig visshet om den storartade utveckling, affärslifvet och näringslifvet i vårt land ernått på senare år.

Jag ber att derjemte äfven få lemna detta mitt erkännande åt motionärens arbete i den statsfinansiella forskningen, men sedan jag med glädje så gjort, anhåller jag att gent emot honom få sluta mig till bevillningsutskottets både motivering och kläm, för min del öfvertygad om att de skäl, hvilka i utskottets betänkande angifvits för afslag, liksom de, hvilka här blifvit anförda såväl af utskottets ordförande som af andra föregående talare, kunna gifva kammaren anledning nog att afslå motionen.

Det syfte, hvilket sasom en röd tråd genomgår denna, är ovedersägligen önskan eller meningen att genom borttagandet af sockeraccisen och dermed följande tullnedsättning lemna konsumenterna tillgång till socker för billigare pris, men jag för min del tror ej, att denna åtgärd, accisens borttagande, är behöflig, för att man så småningom skall vinna detta af motionären eftertraktade mål. I utskottets betänkande finnes intagen en tabell öfver under många år gällande sockerpris, af hvilken kammarens ledamöter kunna finna, huru sockerpriset sjunkit från 1871, då det var 102 öre pr kilogram, till 54 öre 1898 och året derförut eller 1897 varit noteradt till och med så lågt som 48 öre. Det har sålunda under de senaste tiotalen år egt rum en högst be-

Ifrågasatt af tydlig nedgång i sockerpriset, hvilken nedgång också med all skaffande af säkerhet kommer att fortfara.

hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.
(Forts.)

Verldens sockerproduktion är nemligen stadd i den starkaste utveckling, någon produktion hittills haft, och såsom bevis härför ber jag att få anföra några siffror. Produktionen af socker, såväl betsocker som kolonialsocker, var 1870—71 2,643,000 tons, men uppgick deremot 1894—95 till 8,310,700 tons, således på tjugufem ar en ökning af nära sex millioner tons. Och förhållandena hafva gestaltat sig så, att man utan att befara gensägelser kan våga påstå, att sockerproduktionen ännu icke nått sin högsta utveckling, utan inom kort kommer att stegras i betydlig grad. En i London i februari utkommande tidning »The Statistic» har i detta afseende lemnat en utredning, deraf jag ber att få uppläsa en del. Tidningen säger sålunda:

»Då baron von Hammerstein, jordbruksminister, för en eller två veckor sedan talade i den preussiska riksdagen, sade han, att allvarsam fara hotar den tyska industrien från Amerika. Hvad han menade var, att utvecklingen af Förenta Staternas produktion och de nya underlydandena skulle förstöra amerikanska marknaden för tyskt betsocker. Men det skall göra mera. Före spanska kriget var afkastningen från Förenta Staterna och amerikanernas egendomar i Hawaii i rundt tal omkring 600,000 tons pr år, hvilket är lika med omkring en tredjedel af Förenta Staternas förbrukning. Cubas, Porto Ricos och Filippinernas produktion kan räknas till omkring lika mycket, så att under beräkning af dess utvidgning har Amerikanska Unionen fördubblat dess möjliga afkastning af socker. Men deras underlydande länders produktivitet är långt från ännu fullkomnad. I stället för 225,000 tons till exempel kan Hawaii frambringa 400,000 tons per år, och Cuba och Filippinerna kunna under amerikansk styrelse och med en fri tillgång af kapital lemna åtminstone hälften så mycket åter, som de hafva lemnat spaniorerna. I stället för 600,000 tons kommer Amerika därför inom kort att bidra med 2,000,000 tons årligen till verldens behof af socker, och »pro tanto» omplacera betsocker icke endast i den amerikanska marknaden, utan äfven till de marknader, till hvilka Amerikas öfverskott skola sändas. En ytterligare kvantitet betsocker kommer att bli omplacerad genom rekonstitution af våra vestindiska sockerkolonier.»

Således förespår denna tidning, hvilken — jag ber att få betona detta — är mycket väl underrättad, att inom kort tid skall tillföras verldsmarknaden en ökad sockerproduktion af nära två millioner tons, och hvad inverkan detta skall hafva å priset på varan, behöfver jag icke nämna för kammarens ledamöter.

Men denna ökade produktion kommer äfven tydligtvis att medföra många svåra rubbningar i handelsförhållandena olika länder emellan, och detta bör för oss vara ett skäl att nu afhålla oss från att göra vidare ändringar i vilkoren för den ifrågasvarande, relativt unga, industriens tillvaro, hvilken, dess bättre, på senare år fått hos oss för dylika vara någorlunda i fred. Den

har under dessa år äfven och kanske just därför utvecklat sig till mycken nytta för landet, en nytta, som i dessa dagar är särskildt värd att fästa uppmärksamheten vid. Om vi nemligen skulle behöfva från utlandet införskrifva det socker, som nu produceras inom landet, huru många millioner kronor i riksmark eller pound sterling skulle dertill behöfvas, och hvarifrån nu taga dessa valutor? Denna industri är ju en af våra allra viktigaste, och dess bedrivande har verkat så, att vi, i stället för att skicka till utlandet mer än 20—30 millioner kronor om året, nu behålla dessa inom landet och dessutom genom sockerskatten bereda staten en årlig inkomst af 9—11 millioner. Skall man då störa en industri, som nått en sådan storlek, att den med sin tillverkning förser landets hela behof och medför fördel af så väsentlig art som få andra industrier?

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften m. m.*
(Forts.)

Här har talats mycket om önskvärdheten af billigare socker. Det är sant, att sockerpriset blir billigare, om accisen borttages och tullen nedsättes. Det kan icke heller förnekas, att konsumtionen derigenom skulle ökas. Men sockerprisen komma nu, hela världen öfver, att med oemotståndlig kraft gå ned, så att priset, nu här blott ungefär 50 öre, inom kort blir ännu billigare äfven med bibehållande af den nu gällande sockerbeskattningen.

Vidare har sagts, att, om sockeraccisen borttages, åtskilliga nya industrier skola uppstå inom landet. Ja, så kan ju nog hända, men det kan också hända, att de verkningar, man i detta afseende väntat sig, skulle blifva alltför ringa i förhållande till den uppoffring af statsinkomster, om hvilken här är fråga. Tvärt om vågar jag påstå att, om vi också skulle kunna exportera några bärviner eller till och med kondenserad mjölk, denna export aldrig kan blifva af den betydelse, att vi för dess skull böra bortslösa statsinkomster, som, om än icke för ögonblicket behöfliga, i en snar framtid väl torde komma att tagas i anspråk.

Man har äfven framhållit, att genom accisens borttagande landets sockerproduktion skulle komma att ökas. Det tror jag också, ja, jag tror att den skulle föranleda öfverproduktion, men då skulle vi äfven genast komma till frågan om införande af exportpremieringssystemet. Tro icke herrarne att, om vår sockerproduktion skulle så väsentligen ökas, det komme att göras lika ifriga framställningar om införande af premiering här, som förut skett i andra länder i Europa, och komma vi en gång dit, så äro vi inne på det sluttande planet. Då hafva vi tagit bort accisen, men måste kanske i stället till sockerfabrikanterna betala icke så litet af dess belopp i exportpremier.

Det har också här talats om de stora öfverskotten. Jag skall icke vaga uppträda mot den siste talaren. Han är mer inne i de finansiella förhållandena än jag, men jag kan icke dela hans åsigt, att öfverskott är en olycka. Jag anser tvärtom brist vara en olycka. Och när man hör dessa ständigt återkommande yrkanden på borttagande af skatter och acciser, därför att vi »äro i det lyckliga läge» att kunna undvara dem, så måste man också

*Ifrågasatt af-
skaffande af
hvitbetsocker-
tillverknings-
avgiften m. m.*

(Forts.)

egna en tanke derpå, om vi nu på en gång verkligen blifvit så förmögna, att vi icke behöfva taga vara på våra inkomster. Bland oss affärsmän finnes ett gammalt ordspråk, som jag tror här skulle kunna ega sin tillämpning, och det lyder: Det är icke så svårt att förtjena en förmögenhet som att behålla den. De strider, vi fört för åsättandet af acciser, stämpelskatt o. s. v. för att derigenom bereda statsverket icke en tillfällig utan en stadigblifvande, fortfarande inkomst, hafva icke varit så svåra som de nuvarande striderna för afskaffandet af dessa skatter, om hvilkas behöflighet för närvarande man ju kan tvista, men hvilka dock kunna användas till många, många för landet nyttiga ändamål.

Jag skall nu icke längre upptaga kammarens tid. Jag ber endast att få tillägga den erinran, att det för oss industriens män är lika mycket af vigt att få vara i oqvad besittning af gifna och bestämda förordningar, afpassade efter förhållandena i vårt land, som att erhålla skattelindringar. Rubbar man oupphörligen vilkoren för våra industriens uppkomst och bestånd, blifva vi försatta i ett osäkerhetstillstånd, som gör att vi icke kunna ega all vår kraft och uppmärksamhet åt industriernas bedrifvande och ej heller våga för detsamma nedlägga de stora kapital, som därför krävas.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: I motsats till den siste talaren är jag af den mening, att det för råsockerindustrien är fullkomligt likgiltigt, vare sig herr Wærns motion bifalles eller afslås, ty af vigt för denna industri är endast att få behålla det nuvarande skyddet af skilnaden mellan tullen och beskattningen.

Deremot förefaller det mig från andra synpunkter egendomligt att, medan ett utpregladt protektionistiskt system är rådande i vårt land, man såsom minne från frihandelstiden bibehåller en f. d. finanstill med åtföljande beskattning af en lifsförnödenhet, en inhemsk produkt, som konsumeras äfven i de fattigaste hemmen. För dessa konsumenter skulle det naturligtvis vara af vigt att här erhålla en skattelindring, hvarigenom priset å varan skulle nedsättas med 20 procent. Jag skulle kunna förstå, om frihandlarna motsatte sig borttagandet af denna skatteälla, något som funne sin förklaring deri, att de ville bibehålla densamma för att vara i stånd att framdeles återinföra frihandeln i vårt land, der vid denna tillgång visserligen skulle vara af nöden. Men deremot kan jag icke inse, hvarför ej protektionisterna skulle vilja betrygga sitt system genom att borttaga denna skatt på en lifsförnödenhet, då Sveriges industri derigenom ej skulle skadas, och säkerligen andra vida lämpligare skatteobjekt än sockret skulle kunna uppletas.

Den ställning, jag intager till sockerindustrien, föranleder mig att icke göra något yrkande.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande betänkande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr Wærn, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett väl afpassadt tullskydd, samt till Riksdagen göra den framställning, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Wærn begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Wærns under öfverläggningen framställda yrkande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 17.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda betänkande n:o 16, i anledning af väckta motioner dels angående förenkling af gällande bestämmelser om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m., dels ock om åstadkommande af verksammare kontroll öfver att stämningar till underrätt vederbörligen stämpelbeläggas.

Punkten 1.

Herr af Burén: Då jag jemte motionären antecknat mig såsom reservant mot utskottets förslag, anhåller jag att få yttra några ord.

Om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m.

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

Det var den 28 april 1894, som denna stämpelskatt af Riksdagen antogs. Striden inom kamrarna gälde dervid hufvudsakligen den del af förordningen, som har till rubrik »Boupp-teckning, Fideikommissbref om fast egendom, Gäfvobref, Morgongäfvobref, Testamente och Äktenskapsförord». Bevillningsutskottets betänkande i frågan var åtföljdt af en reservation, som gick ut på att man icke borde beskatta det tänkta arvet, utan det verkliga. Jag hade äfven då förtroendet att vara ledamot i bevillningsutskottet, men hade icke slutit mig till reservationen, emedan jag icke, såsom ej varande jurist, förstod frågans stora innebörd. Under den debatt, som förekom i kammaren, blef jag emellertid öfvertygad om att en orättvisa begicks genom lagen i fråga, och vid voteringen röstade jag äfven för reservantens förslag.

I denna debatt framhöllos med mycken skärpa alla de svårigheter och tvister och det kringgående af lagen, som skulle förorsakas af densammas antagande, och dessa orättvisor och olägenheter sammanfattades klart och tydligt i ett anförande af en ärad talare, deraf jag ber att få uppläsa några rader. Han yttrade bland annat följande: »Fäster man uppmärksamheten på förhållandena i det praktiska lifvet, skall man ock lätt finna otaliga exempel på huru olika siffrorna äro och måste vara i en boupp-teckning mot hvad de visa sig vara, sedan boet blifvit behörigen utredt vid arfsskifte; och då lagen stadgar, att ingen får taga arf eller testamente, innan all gäld i boet blifvit gulden, så borde väl först vara utredt, huru stor del af tillgångarna erfordras till skuldernas och borgensförbindelsernas infriande, innan staten tillgodogör sig en skatt, som, derest utskottets förslag blir upphöjdt till lag, i de flesta fall kommer att hvila på approximativa i stället för fixa siffror. Att redogöra för alla olägenheter, landets domarecorps kommer att möta vid de tusentals olika räkneoperationer, som erfordras — vid sjelfva domstolen — för att beräkna arfslotterna i ett outredt bo, vore allt för vidlyftigt» o. s. v.

För reservantens förslag uppträdde i denna kammare följande ledamöter, nemligen dåvarande presidenten, nuvarande statsrådet Annerstedt, häradshöfding Gustaf Berg, generaldirektör Albert Anderson, reservanten häradshöfding Rudebeck, landssekreteraren Asker, landshöfding Dickson, häradshöfding Bergius, borgmästaren Moberg, häradshöfding Unger, doktor Carl Nyström och presidenten Forssell.

De betänkligheter, som af dessa talare framställes, hafva under de fem år lagen varit i kraft till fullo bekräftats.

Det är ju alldeles klart, att den, som mer har, bör mer skatta, och den, som mindre har, mindre skatta, men allting måste hafva en gräns, så att icke orättvisor uppstå. Så äfven här.

Jag skall be att få anföra ett exempel på konsekvenserna af den nuvarande höga stämpelafgiften för boupp-teckning. En familjefader, hvars förmögenhet består allenast i en större fastighet, värd t. ex. 500,000 kronor, måste med oro och bekymmer tänka på de förhållanden, som skola uppkomma, när han faller

ifrån. Det blir mycket svårt, måste han tänka, för mina närmaste att skifta egendomen, och ingen af dem kan utlösa de öfriga. Jag vill dessutom gerna, att den icke säljes, utan förblifver inom min släkt. Och jag föreställer mig, att han under sådana förhållanden resonerar på följande sätt: jag skall förvandla min egendom till ett bolag och utdela aktierna till arfvingarne, medan jag ännu lefver. Jag kan icke förstå annat, än att vid dödsfallet egendomen på detta sätt helt och hållet undgår den nuvarande stämpelskatten förutom lagfartskostnaden, och ingen må förundra sig öfver att under nu rådande förhållanden personer kunna komma på tanken att söka åstadkomma ett sådant kringgående af stämpelförordningen. Jag vet väl att, om arfåtaren till sin död behåller aktierna och låter dem gå i arf, stämpel skall för dem betalas, men så blir icke förhållandet, om han delar ut dem bland sina anhöriga, medan han ännu är i lifvet. Och här är det icke fråga om obetydliga belopp. Å en sådan egendom som den nyssnämnda utgår stämpelskatten för närmaste eller bröstarfvingar med 7,500 kronor, för arfvingar i något aflägsnare skyldskapsförhållande med 15,000 kronor och för dem, som till den döde stått i ännu fjernare skyldskap, med 30,000 kronor; och skall denna afgift jemte lagfartskostnaden, 3,000 kronor, som är lika för hvart och ett af dessa tre fall, betalas tre månader efter dödsfallet. Det kan icke förnekas, att tanken på denna stämpel skall hos en arfåtare bidra till ett sådant beslut, som det af mig ofvan anförda, och det kan icke vara välbetänkt att genom dessa öfvermåttan höga stämpelskatter för bodelegares andel i dödsbo gynna och befördra bolagsbildandet af fast egendom på landet, som enligt min åsigt redan tagit en alltför stor utsträckning. Endast inom sex län hafva aktiebolag under åren 1885—96 förökad sina egovälden från 556 mantal, med ett taxeringsvärde af 18,249,500 kronor, till 1,061 mantal med ett taxeringsvärde af 47,008,230 kronor, hvaraf en stor del befinner sig i utländingars ego.

Lyckligtvis finnes det ett slag af fast egendom på landet, nemligen fideikommiss, som, enligt våra nuvarande lagar, icke kan komma i något bolags ego, icke heller i utländingars ego. Förr var jag icke någon beundrare af fideikommissinstitutionen, men nu skulle jag af dessa anledningar skatta mig lycklig, om jag kunde förvandla min egendom till ett fideikommiss. Det ser nästan ut som en tanke, att man genom dessa höga stämpelskatter velat göra denna fideikommissinstitution förhatlig äfven för dess innehafvare.

På de skäl, jag nu anført, har jag ansett mig böra ansluta mig till reservationen och anhåller vördsamt att få yrka bifall till densamma.

Herr Cavalli: Jag är verkligen mycket tveksam, huru jag skall handla, då jag nu erhållit ordet, om jag skall svara på den siste talarens anförande, eller om jag skall svara på motionen, ty ingen lär kunna förneka, att de hafva bra litet med hvarandra

Om stämpel-
avgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

Om stämpel- att göra. Jag tror dock, att det är lämpligare att hålla sig till
 afgift för sjelfva motionen, som åtminstone rör den sak, hvarom här af-
 sterbhusdel- handlas, och lemna herr af Buréns anförande åt sitt värde, det
 egares andel i handlas, och lemna herr af Buréns anförande åt sitt värde, det
 dödsbo m. m. vill säga obesvaradt.

(Forts.)

Det såges i motionen, att nu gällande bestämmelser om stämpel-
 afgift å bouppteckning synas svåra att tillämpa och menliga för
 domarens ställning, samt att den derigenom stadgade arfsskatten
 är onödigt betungande, ej medförande väsentlig fördel för staten
 och orättvis mot en klass af fastighetsinnehafvare, fideikommiss-
 sarierna. Redan vid förordningens antagande hörde vi talas om
 att svårigheter skulle komma att uppstå vid tillämpningen af den-
 samma, men utan att vilja förneka, att svårigheter i ett och annat
 — kanske i många — fall förekomma, torde man här med skäl
 kunna fråga: Förekommo icke sådana i fråga om boupptecknings-
 stämpeln äfven under förut gällande bestämmelser? Jo, för visso.
 Anledningar funnos då liksom nu till anmärkningar af advokat-
 fiskalen i vederbörande hofrätt, men motionären har icke ens an-
 gifvit detta. Det har deremot — och detta får icke förglömmas —
 inträdt en förbättring i tjänstemännens ställning i detta hän-
 seende mot förr. Då advokatfiskalen enligt den gamla förord-
 ningen gjorde anmärkning mot stämpelbeläggningen, och domaren
 godkände anmärkningen, var saken avslutad, men derest han icke
 godkände anmärkningen, kunde advokatfiskalen icke mot honom
 föra talan i fråga om stämpelbeläggningen annorledes än genom
 åtal för fel i tjensten, i sammanhang hvarmed yrkande om beta-
 lande af den felande stämpeln kunde framställas. Genom an-
 tagande af den nya förordningens 25 och 26 §§ har det lemnats
 advokatfiskalen tillfälle att vända sig mot tjänstemännen utan
 att anställa åtal, och om kammaren sedermera antager bevillnings-
 utskottets betänkande n:o 17, har derigenom uttryckligen stadgats,
 hvad som redan nu af domstolarne tillämpas, att advokatfiskalen
 kan vända sig jemväl mot enskilda, till stämpels erläggande skyl-
 diga personer. Jag vågar beteckna detta såsom en afsevärd för-
 del i den nya förordningen, jemförd med den gamla.

Så säger motionären, att den nya förordningen är menlig för
 domarens ställning. Jag har redan en gång förut yttrat mig om
 detta, och jag bestrider påståendets riktighet. Kan någon af
 herrarne säga, att sedan denna förordning tillkom — d. v. s.
 sedan år 1895 — domarecorpsen är mindre aktad eller har sämre
 ställning än förut? Ingen kan säga det. Då påstår jag, att häri
 icke kan finnas något talande skäl för motionen.

Men sedan kommer motionären in på en motsägelse mot sig
 sjelf, då han i samma anledning säger, att förordningen icke med-
 fört någon väsentlig fördel för staten och på samma gång är onö-
 digt betungande för den enskilde, som skall betala stämpelskatten.
 Om den icke medför någon väsentlig fördel för staten, så tager
 ju staten icke ut mera än förut. Detta har ju motionären sjelf
 sagt i början af motionen: »detta oakadt lär den icke inbringa
 staten större inkomst, än den förut stadgade boupptecknings-

stämpeln gjorde, åtminstone ej i någon betydande mån». Den uppgiften är så oriktig, som den möjligen kan vara. Hvarje riksdagsman kan i sin pulpet finna en tryckt redogörelse från finansdepartementet rörande stämpelbeloppet för hvarje år. Jag skall icke länge trötta med siffror, och jag tager därför endast de tre sista åren före den nya stämpelförordningens tillkomst, då bouppteckningsstämpeln i medeltal årligen inbringade 457,784 kronor, och de tre första åren efter förordningens tillämpning — 1895—1897 —, då inkomsten af denna stämpel gifvit i medeltal 1.201.845 kronor årligen.

Det måtte väl vara en afsevärd tillökning i skatten. Och då behöfver man ändå icke taga i betraktande särskildt anmärkningsvärda belopp, såsom t. ex. för den Nobelska bouppteckningen, der man tvistar om huruvida stämpel därför skall utgå med 1,843,000 kronor eller, såsom boutredningsmännen påyrka, med 928,000 kronor.

Komma vi så till motionen, såvidt den angår stämpelafgiften för fideikommissinnehafvare. Jag erinrar då om att genom den nya förordningen hafva fideikommissinnehafvarne icke kommit i sämre relation till andra arftagare än enligt den gamla, utan i viss mån i bättre, ty när en fideikommissarie dör, upptages icke värdet af fideikommisset såsom tillgång i bouppteckningen efter honom, utan den på fideikommisset belöpande stämpelskatten uttages, då den nye fideikommissarien erhåller lagfart. Nu har det med några fideikommiss inträffat egendomliga fall, som ådragit sig uppmärksamhet, men, om man närmare granskar dessa fall, skall det visa sig — åtminstone är det förhållandet i ett fall från Skåne, som jag känner till —, att de icke äro af någon betydelse i föreliggande fråga. Är det emellertid så, att en förändring i detta afseende behöfves — och det har framhållits, att arfsskatten borde erläggas i form af en afgift, som utginge under flera år —, så må det så vara. Men i detta fall kan den icke utgå såsom stämpel, ty det ligger i stämpelns natur och beskaffenhet, att den skall erläggas, då den handling, som skall stämpelbeläggas, företes. Kommer emellertid ett förslag i den vägen fram, kan det hända, att jag icke lika bestämdt motsätter mig detsamma, som jag nu ställer mig afvisande mot motionärens förslag.

Under erinran slutligen derom, att denna arfsskatt, om hvilken man nu säger, att den är så betungande, är lägre hos oss än i många andra länder, får jag på grund af hvad jag nu anfört anhålla om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Herr ordföranden i bevillningsutskottet har gjort en del anmärkingar till försvar för utskottets betänkande, hvilka anmärkingar det tillkommer mig att bemöta.

Han förklarade först, att jag icke anfört några bevis för att de juridiska olägenheter, som jag framhållit, härledde sig från den nya stämpelförordningen. Redan då förordningens förelåg till antagande i Riksdagen framhölls, huruledes många svårigheter

Om stämpelafgift för sterbhusdelagares andel i dödsbo m. m.
(Forts.)

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

af densamma skulle uppstå, och man kan fullgodt säga, att erfarenheten gifvit bekräftelse derpå. När frågan förevar i Andra Kammaren, framhöll landshöfding Themptander, att dessa svårigheter skulle blifva så stora, att det var nära nog en orimlighet att komma fram med lagen. Det oaktadt antogs den. Den kom fram med synnerlig pression, därför att man ansåg nödvändigt att för statsinkomsternas skull taga vara på alla tänkbara skatteföremål, och därför blef stämpelförordningen olyckligtvis icke så sorgfälligt bearbetad eller genomtänkt, som önskligt varit. Det tillhör icke mig att besvara anmärkningarna, i hvad de röra de juridiska spörsmålen, ty det finnes många personer här, som kunna uppträda och tillkännagifva verkningarna af lagens tillämpning i dess helhet. Men nog tror jag mig kunna säga, att om icke domarecorpsen blifvit mindre aktad, därför att den måst inlåta sig på en hel mängd trakasserier med sterbhusen, så måste det dock kännas obehagligt för domarena att taga ut större belopp än nödigt för att trygga sig sjelfva och sedan hjälpa vederbörande med att få öfverskottet tillbaka. Att lägga ut en för stor summa i förväg kan icke heller vara behagligt för sterbhusdelegarne, äfven om de utan kostnad få igen den. Detta är någonting, som icke borde komma i fråga och som man vid tillämpning af en förordning borde vara skyddad för.

Då stämpelafgiften skall erläggas vid inlemmandet af boupp-teckningen, måste det ske inom sex månader efter dödsfallet. Det lär icke vara lätt att inom så kort tid realisera boets tillgångar, så att man kan bedöma en hel del poster, som äro af betydelse såväl å debetsidan som å kreditsidan. Dessa värden kunna vara beroende på många omständigheter, som icke kunna så snart utrönas; särskildt hvad beträffar borgensförbindelser, torde detta vara svårt. Enligt min uppfattning äro synnerligen stora svårigheter förenade med denna förordning, och säkert är, att den för domarena visat sig vara af den beskaffenhet, att den bör omskrifvas, så att den blir lättare och billigare i tillämpningen.

Det är en annan sida hos denna arfsskatt, som framhållits, nämligen att den i vissa fall skulle vara så betungande. I det afseendet vill jag säga, att det är temligen stor skillnad, om behållningen finnes endast i fastigheter eller om den består äfven i lösegendom, såsom aktier, obligationer eller depositioner. Finnes det sådana tillgångar, som sist nämndes, är det lätt gjordt att fullgöra betalningen af den stämpelafgift, som staten kräver; men finnas tillgångarna endast bestå i den gravationsfria delen af en egendom, då vågar jag påstå, att arfsskatten, hur liten den än må vara, är ganska betungande. Skall jag tvångsälja egendomen, så kan det vara förenadt med förluster, och om dessa förluster skola delas på arfvingarne, är det ofta kämbart nog. Skall jag skuldsätta mig ytterligare för att erlægga arfsskatten, invecklar jag mig i ökade svårigheter. Det är visserligen sant, att beloppen icke alltid äro så stora, men jag påstår, att i fråga om ren jordbruksfastighet kännas det betungande, i synnerhet då

arfsskatten uppgår till de högre belopp, som i denna förordning finnas stadgade.

I afseende på hvad den nya förordningen medfört i ökade inkomster för staten, medgifver jag, att uttryckssättet kanske var för lindrigt, ty en ökning af 800,000 kronor är ju afsevärd; men förhållandet härmed var verkligen det, att då jag gjorde min motion i ordning, hade jag icke tillfälle att taga reda på de uppgifter, som herr Cavalli lemnade. Jag har fått dem sedan, och jag kan endast konstatera, att hans uppgifter äro rigtiga. Men jag ber att få påpeka en omständighet, som talar för motionen. Det har visat sig benägenhet att söka undandraga arfsskatt från staten i den mån det kan ske på lagligt sätt. Det är ju möjligt, att det är en händelse, men det är en händelse, som ser ut som en tanke. När man ser efter i redogörelsen för åren 1895—1897, hvilken arfsskatt, som gått ut för gruppen 3), nemligen skyldemän i aflägsnare led, af hvilka staten således skulle taga ut den största arfsskatten — och meningen var, att staten skulle få större inkomst —, så finner man, att denna skattitel var första året efter förordningens införande 451,000 kronor i rundt tal, men året derpå, år 1896, gick den ned till 297,000 kronor, och tredje året, 1897, till 274,000 kronor. Tredje året salunda nära hälften af hvad den var första året, lagen tillämpades. Det är möjligt, att detta beror på en tillfällighet, men det är en tillfällighet, som ser ut som en tanke; att några verkligen försöka att undandraga sig arfsskatten, därför att den kännes tyngande och såsom en börda, det kan ju mycket väl sammanbindas med hvad herr af Burén yttrade, att för att undandraga sig förordningens bestämmelser, frestas man att ombilda sin egendom till ett aktiebolag. Detta är emellertid en form för jords egande, som under andra förhållanden icke anses önskvärd. Men äfven andra sätt kunna tänkas, som äro fullt lagliga former. På tal om detta kan man säga, att det är origtigt att göra så. Men då är det också origtigt att t. ex. sedan depositionsbevis blifvit stämpelbelagda införa andra räkningar, så att de personliga depositionsbevis icke behövas i samma omfattning som förr. Jag kan icke finna, att detta är origtigt. Folk känner i allmänhet en viss obenägenhet för att skatta mera än som är ovilkorligen nödvändigt. Man kan icke undgå att finna det kämbart, när man förvärfvat sig litet tillgångar, att staten skall blifva ovilkorlig arftagare af en del deraf. Jag talar icke om de stora förmögenheterna, ty den som eger millioner har god råd att betala ut arfsskatt, men i många andra fall, när behållningen endast med svårighet räcker till för de personliga lefnadsbehofven, är det kämbart att betala ut arfsskatt.

Sedan kommer jag till en särskild kategori af egendom, nemligen fideikommissen. Nu veta vi, att med fideikommisset följer endast rätt till afkomsten af detsamma, men enligt denna förordning skola de behandlas som fast egendom, under full eganderätt. Annan egendom kan jag sälja eller inteckna, jag kan för-

*Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.*

(Forts.)

*Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel
dödsbo m. m.
(Forts.)*

fara dermed huru jag vill. Men om jag får ett fideikommiss, tvingas jag att göra en utbetalning, som i de flesta fall är ganska stor, och är det på en oskyld linie, är den mycket stor. Ja, ett par års afkastning af egendomen kan gå åt. Så skola pennin-garna betalas ut, innan jag får lagfart och innan det är möjligt för mig att hos Kongl. Maj:t söka tillstånd att inteckna egen-domen. När vi för öfrigt veta, att testators önskan oftast varit, att egendomen icke skall intecknas, och det ligger emot hela rätts-institutet, är det då skäl att uppmuntra till en sådan sak? Men det är icke nog med att söka inteckning; jag skall också lefva så länge, att jag hinner få någon afkomst af egendomen. Hvad blir följden? Jo, en del fideikommissarier, som icke hafva egna medel, tvingas att kasta sig i händerna på personer, som göra penningars förräntande till en affär för sig. Fideikommissarierna kunna ju icke erbjuda någon garanti, ty om de dö, innan de till-träda egendomen, får långifvaren icke ett öre. De kunna visserli-gen lifförsäkra sig, men det förstås, att de under sådana för-hållanden måste vara utsatta för prejeri. Jag menar med prejeri icke annat, än det som är lagligt, men det är hårdt för den, som på detta sätt måste förskaffa sig penningar, och jag anser, att lagbestämmelser, som kunna vändas så, att de förstöra hela tan-ken i fideikommissinstitutionen, äro orimliga och borde ändras. Det rimligaste vore, om afgiften finge gå ut år efter år, i mån som innehafvaren finge afkomst af egendomen i fråga. Jag har i min motion föreslagit, att arfsskatten skulle få utgå under fem à tio år, och att staten skulle hafva förmånsrätt till afkastningen. Det är uppenbart, att om arfsskatten utginge på sådant sätt, blefve följden deraf icke någon annan, än att fideikommissarierna under tiden icke hade full afkastning af egendomen, utan staten hade äfven del deri. Och detta vore icke annat än riktigt. Men att han vid tillträdet af egendomen tvingas att gifva ut större belopp, än egendomens årsafkastning lemnar, det måste leda till trakasseri och måste kännas synnerligen upprörande. Och erfarenheten har visat, att detta verkar mycket störande på den jemna gången eljest af arfsföljden. Jag tror således, efter hvad jag nu framhållit och som äfven finnes anfördt i motionen, att det finnes mycket goda skäl för att gå in till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i nu anfördt syfte.

Herr Cavalli nämnde det, att om man vidtog den förändrin-gen, att arfsskatten skulle utgå under fem à tio år, vore det något helt annat än stämpelskatt. Det är mycket riktigt. Der-för är det också mycket svårt för en enskild motionär att komma in med en sådan framställning, ty den ingriper i hela förordnin-gen. Det finnes faktiskt icke någon annan utväg än att skrifva till Kongl. Maj:t och begära, att Kongl. Maj:t måtte komma in med förslag till nya bestämmelser i detta afseende. Det är icke någon lätt sak att, när så många förhållanden beröras häraf, komma in med ett definitivt förslag. Dessutom, när lagen är förknippad med så många svårigheter i tillämpningen, anser jag

det bäst att taga det i den omfattning, som jag gjort, ty då erfarenheten på alla områden visat, att förordningen behöfver ändras, kan Kongl. Maj:t göra detta och framlägga ett förslag, som icke behöfver beröfva staten inkomster, men som kan göra det, att den allmänhet, som skall betala denna skatt, icke känner sig i sitt inre upprörd, som nu mången gång är fallet, och så att de personer, som hafva att tillämpa förordningen, känna med sig, att svårigheterna icke äro så stora, som de faktiskt nu visat sig. Jag yrkar således bifall till den af mig och herr af Burén afgifna reservationen, och då ett sådant bifall endast kan fattas sasom en opinionsyttring för angifvandet af önskvärdheten af en förändring, vore jag naturligtvis tacksam, om jag finge så många instämmanden som möjligt, äfvensom om de personer, i synnerhet herrar jurister, som haft att tillämpa förordningen, ville gifva till känna, huruvida den uppfattning af svårigheterna och de farhågor, jag uttalat, äro grundade eller icke.

Om stämpelafgift för sterbhusdelagares andel i dödsbo m. m.
(Forts.)

Herr Philipson: Då det vill förefalla mig, som skulle här råda någon missuppfattning beträffande motionens innebörd och reservanternas deraf följande yrkande, ber jag att få uppläsa den reservation, som friherre Klingspor och herr af Burén afgifvit till det betänkande, som nu föreligger till behandling. Den lyder så: att Riksdagen sälunda måtte besluta skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhallan, att Kongl. Maj:t ville taga under nådig ompröfning, i hvad mån dels lagens bestämmelser om stämpelafgift för bodelegares andel i dödsbo må kunna förenklas, dels ock denna stämpelafgift må kunna i allmänhet minskas och i fråga om fideikommiss jemkas, samt att Kongl. Maj:t ville i nåder föreslå Riksdagen de förändrade bestämmelser, som kunna lämpliga. Det har nemligen här under debatten framställts, som om meningen eller syftet med hela skrifvelseförslaget egentligen skulle vara det att få den ifrågavarande delen af stämpelförordningen förändrad derhän, att bestämmelserna om dess tillämpning blefve förenklade, och det har mycket litet åtminstone af reservanterna framhallits, att de äfven begärt, att det af Kongl. Maj:t måtte tagas i öfvervägande, huruvida stämpelafgiften kunde i allmänhet minskas och i fråga om fideikommiss jemkas.

Jag ber då att med några få ord få bemöta hvad som efter mitt förmenande reservationen egentligen äsyftar och hvad dervid blifvit sagt och vill endast framhålla, hurusom i alla länder, äfvensom hos oss, den efterlemnade förmögenheten anses såsom det mest lämpliga skatteobjekt. Så var förhållandet 1894, då förslaget till den nya nu gällande stämpelförordningen förelades till Riksdagens pröfning, ty mot sjelfva det af Kongl. Maj:t då föreslagna beloppet af stämpeln å bouppteckning yttrade man sig då mycket litet. Men jag medgifver gärna, att många betänkligheter uttalades gent emot förslaget, och detta i anledning af befarade svarigheter för domare att rätt kunna bestämma och fördela stämpelbeloppet. Huruvida dessa svarigheter hafva varit

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

större än de voro förut, innan förändrade förordningen trädde i kraft, derom vågar jag icke yttra mig, men det har sagts mig, att svårigheterna dock icke skola vara af så stor beskaffenhet, som man från början befarade. För mig vill det synas, som att, om någonting bör beskattas, bör det nog vara det, som en efterlevande erhåller i kapital — ett kapital som han erhåller vanligen utan att med sitt arbete eller sin förmåga hafva bidragit till dess bildande. Och då måtte det väl vara berättigadt, om staten, som ju måste uttaga direkta skatter, uttager den nu gällande stämpelafgiften. Det vill synas mig, som om denna skatt är mycket lämpligare och vida mindre tryckande än en ärligen återkommande skatt på en inkomst, hvilken måhända ofta icke förslår till nödvändiga utgifters bestridande och likväl måste erläggas såväl till stat som kommun.

Alldenstund tiden är långt framskriden, skall jag endast med några ord söka påvisa, att, såsom också den siste talaren nämnde, ett bifall till reservationen endast kan blifva en opinionsyttring i frågan, ty, såsom herrarne kunna se af betänkandet, hafva samtliga ledamöterna i utskottet från Andra Kammaren biträdt utskottets hemställan, och icke en enda reservant mer förefinnes än de tvenne från Första Kammaren, hvarför säkerligen utskottets betänkande af Andra Kammaren antages. Det skulle således, om Första Kammaren antog reservanternas förslag, såsom friherre Klingspor nämnde, endast blifva en opinionsyttring, men en opinionsyttring, som ovilkorligen skulle sätta en pregel på Första Kammaren, som jag för min del icke anser önskvärd, ty man får icke förglömma, att Första Kammaren är i allmänhet sammansatt af personer ur de förmögna och burgna klasserna, hvilka ju mest drabbas af arfsskatten, då detta deremot icke i allmänhet är fallet med Andra Kammarens män. Den opinionsyttring, som den siste talaren önskade åstadkomma, skulle jag därför bedja kammaren underlåta att göra, emedan intrycket af en sådan efter mitt förmenande icke blefve af någon för kammaren angenäm beskaffenhet inför landet.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Rudebeck: De af herrarne, som deltog i förhandlingarna vid 1894 års riksdag, då denna lag antogs, torde erinra sig, att jag var den reservant, som åberopades af den förste ärade talaren. Jag redogjorde då fullständigt för min mening om saken och skall, då jag nu yttrar mig i frågan, icke länge taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Närmaste anledningen till att jag nu begärt ordet är den siste talarens yttrande om en »opinionsyttring» i detta ämne. Då lagförslaget förra gången förelåg, biträdde ganska många af denna kammares ledamöter min mening om de afsevärda bristfälligheterna i denna lag och svårigheterna vid dess tillämpning. Omröstningen utföll så, att lagen antogs med 72 röster mot 54. Min åsigt delades sålunda af 54 ledamöter i denna kammare. Det

framhölls mot slutet af diskussionen af en högt ärad talare, huru- som det vore angeläget, att en lag om arfsskatt *då antoges*, af det skäl att vid den urtima riksdagen gifvits löfte derom, och att, om kammaren icke infriade detta löfte, man skulle gifva lastarenom rum, och det då skulle sägas, att Första Kammaren icke vore villig att gå den Andra till mötes i dess ofta uttalade önskan om införande af en arfsskatt, derom ock Riksdagen skrifvit till Kongl. Maj:t, samt att frågan då vore af politisk betydelse. Men det tillades af samme talare, att, om, såsom antagligt vore på grund af hvad som redan då blifvit adagalagdt, det snart skulle visa sig vid tillämpningen af lagen, att den vore bristfällig i ett eller flera hänseenden och icke motsvarade de anspråk, man bör ställa på en sådan lag, sådant vid en kommande riksdag kunde afhjelpas, när framställning derom gjordes. En sådan framställning har nu inkommit i denna motion, och då jag biträder den asigten, att lagen bör ändras, vill jag för min del inlägga en bestämd gensaga mot den siste talarens ordande om att häri ligger en opinionsyttring eller ett försök att återtaga hvad som en gång enligt löfte medgifvits. Da lagen tillkom under förhållanden, som gjorde det enligt mangas mening till en bjudande pligt att vid dess antagande franse sin enskilda mening om dess bristfällighet i en eller flera delar, är det ännu mer orinligt att fordra, att kammaren, sedan vid lagens tillämpning under flera ar brister i densamma visat sig, skall af den hänsyn, den siste talaren framhöll, underlåta att uttala sin asigt om att dessa brister böra afhjelpas. Jag kan icke gilla herr Philipsons resonnement, utan inlägger min bestämda gensaga deremot och påstår, att en hvar af kammarens ledamöter har icke blott rättighet utan äfven pligt att, när han anser ändring i den en gång antagna lagen vara erforderlig, derom ock göra framställning. Förslag till ändring i andra lagar förekomma ofta, kanske allt för ofta, och hvarför skulle man icke da få göra rättelse äfven i denna lag?

Da jag nu önskar, att förändring matte ske i förevarande lag, skall jag endast i korthet erinra om mina uttalanden förra gången. Jag är visserligen fortfarande af den asigten, att höjningen af stämpelskatten var för valdsam. Men sedan skatten nu en gång är bestämd, vill jag för min del icke framställa något yrkande om nedsättning i densamma. Hvad jag vill, det är att de svårigheter, som jag vid lagens tillkomst trodde skulle göra sig kända och som jag under den gangna tiden vid lagens tillämpning funnit verkligen förefinnas, matte varda undanröjda. Detta kan väl icke vara något förmätet eller på minsta sätt innebära en »opinionsyttring». Det sades till min stora förvåning af bevillningsutskottets ordförande, att stämpelbeläggningen af bouppteckningar efter nya lagen vore precis lika enkel, som den var efter förut gällande lag. Derutinnan har han fullkomligt orätt, ty jag vågar påstå, att ingen, som har kännedom om dessa förhållanden genom tillämpning af stämpellagen, skall kunna säga något sådant. Motsatsen framhölls äfven af flere talare, som, när fragan förra gången

*Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.*
(Forts.)

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

behandlades, yttrade sig i saken, och så är ock obestriddigen förhållandet, hvilket ock en flygtig blick på lagbestämmelserna visar. Det torde dessutom för hvar och en vara helt lätt att inse, att om jag vid stämpelbeläggning af en bouppteckning skall beräkna stämpelbeloppet endast efter summan behållning i boet, eller om jag, för att kunna uträkna stämpelbeloppet, skall med ledning af bouppteckningen först göra ett, såsom förslagets anhängare uttryckte sig, »provisoriskt arfskifte», dertill bouppteckningen ofta är en alldeles ofullständig handling, blir det en annan och mycket svarare sak. Det är alldeles gifvet, att då man icke har tillgång till det materiel man behöfver för ett arfskiftes upprättande, blir det också svårt att göra upp detta »qvasi-arfskifte», på hvilket likväl ställes den fordran, att det skall ligga till grund för arfskatten. Då man vet, i hvilket bristfälligt skick bouppteckningarna å landet hos allmogen oftast komma in till rätten, skall man finna, att det icke är en så ofantligt enkel sak, som man sökt här påstå, att tillämpa bestämmelserna om arfsskatt.

Men en omständighet, som enligt mitt förmenande betyder ännu mer än den nu angifna svårigheten för stämpelbeläggaren — det är *obilligheten* mot den skattskyldige. Ofta förekommer vid bouppteckningar i landsorten — jag har sett det särskildt i den ort, der jag har min verksamhet —, att boets behållning utgöres af en mindre fastighet, som är intecknad, någon lös egendom samt kontanta medel till endast ringa belopp. Då skall stämpelbeläggaren med bouppteckningens ledning beräkna en hvar arfvinges »tänkta» arfslott och debitera denna lott åliggande stämpel. När sedan arfskiftet upprättas, visar sig, att boet är behäftadt med skulder, genom förut icke kända borgensförbindenser, till ganska ansenliga belopp, hvadan arfvingarne vid stämpelbeläggningen påförts för höga stämpelbelopp. Detta framhölls af mig förra gången såsom ett skäl mot lagens antagande, men derå svarades, att vederbörande kunna söka restitution. Denna möjlighet finnes visserligen, men den höga stämpeln har fått utgifvas och ofta fått anskaffas med lån under svåra förhållanden, och restitutionen aflöper ej heller utan kostnader. Det är enligt min uppfattning högst betänkligt, att staten visar sig så angelägen att afordra de skattskyldige de dem, såsom det antages, åliggande skatter, att det icke lemnas dem rådrum, till dess de komma i tillfälle att utreda det bo, deri de skulle taga arf, så att det blir klart, om och till hvilket belopp de *verkligen* få arf, för hvilket de skola erlägga skatt. I sammanhang härmed har jag framhållit, och deri vann jag understöd af flere talare, den stora nyttan af att på så sätt upprättande af arfskifte påskyndades. Det förgår ju alltid en tid, innan bouppteckningen kan inlemnas till domstolen, och en något längre tid innan arfskifte kan inkomma, men denna längre tid är dock icke så lång, att icke staten kunde nöja sig med att erhålla skatten då arfskifteshandlingen företes. Vilja åter arfvingarne icke skifta, utan lefva tillsammans i bo oskifta, äro de dertill oförhindrade, och må då bouppteckningen ligga till grund

för stämpelskatten. Detta är delvis ett upprepande af hvad jag, da frågan förra gången behandlades, yttrade, men hvad jag då antog skulle inträffa, har jag nu funnit af erfarenheten bekräftadt. Jag kan ej heller underlåta att förnya min erinran om hurusom, då bouppteckningen lägges till grund för karteringen, nödvändigt är att dervid ingå i pröfning af testamentsbestämmelser, särskildt huruvida dessa innehålla nyttjanderätt eller eganderätt, och motionärens tankegång, att härvid domaren, för att skydda sig sjelf för åtal för felaktig kartering staten till förlust, i tvistiga fall bestämmer högre stämpel, kan ej underkännas betydelse. Dertill kan komma, att, sedan domaren vid det af honom upprättade provisoriska arfskiftet uppfattat ett testamente så, att det afser *eganderätt* för en efterlevande make, samme domare, när framdeles rättegång om testamentet väckes, efter den utredning då förebragts, kanhända får förklara, att testamentet innefattade endast nyttjanderätt. Då säger jag, dessa svårigheter jemte många andra, med hvilkas framhållande jag nu icke vill uppehålla kammaren, skulle kunna undanrödjas genom en så enkel åtgärd som utbytandet af bouppteckningen mot arfskiftet såsom grund för stämpelbeläggningen, finner jag för min del, att det vore högeligen önskligt, om genom Kongl. Maj:ts åtgörande en förnyad granskning af stämpelförordningens bestämmelser egde rum, och att der- efter förslag till erforderliga förändringar framlades för en kommande Riksdag. Jag kan icke ansluta mig till den reservation mot utskottets betänkande, som afgifvits af motionären och herr af Burén, ty jag delar icke i allo deras åsikter, men jag har icke kunnat underlåta uttala, att min erfarenhet under gångna åren efter lagens antagande gifvit fullständig bekräftelse å de farhågor jag dervid hade, och då jag vet att många, som här icke hafva säte och stämma, men i allt fall äro fullkomligt initierade i dessa förhållanden, dela mina åsikter, har jag velat framhålla önskvärdheten af att snart en revision i nu gällande lag om arfskatt företages.

Herr von Ehrenheim: Utan att låta imponera på mig af det sensationella yttrande, som ledamoten från Norrköping här afgaf, anhåller jag att få uttala min öfvertygelse, att, då man anser en åtgärd behöflig och riktig, man har rätt att uttala sin åsigt derom, utan hänsyn till att den möjligen på ett eller annat håll skulle missuppfattas. Hvad föreligande fråga angår, har så väl motionären som de begge föregående talarne erinrat om de lifliga öfverläggningar, som i denna kammare vid arfsskattens beviljande 1894 förekommo om vissa detaljer bland föreskrifterna. Det lider knappast något tvifvel, att icke dessa uttalanden skulle hafva vunnit större afseende, om icke majoriteten vid det tillfället af politiska skäl företrädesvis fäst sig vid anledningen till propositionens framläggande och vid dess sammanhang med de stora åtgärder i fråga om beskattning och försvar, som vid 1892 års riksdag vidtagits. Att det nu skulle ligga något förskräckligt

*Om stämpel-
avgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)*

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

i en begäran att få denna förordning i dess detaljer granskad, det synes mig verkligen vara att mycket för långt drifva sin fruktan. Den siste talaren, som var hufvudtalaren mot förslaget då det förelåg, har äfven nu fullkomligt tydligt visat alla de svårigheter, som den nuvarande lagstiftningen innebär. Med honom vill jag således uttala den förhoppningen, att en kommande Riksdag må se till, att i ett så viktigt ärende en reform måtte komma till stånd. Jag kan emellertid icke förena mig med reservanternas och yrka bifall till deras reservation i sin helhet, emedan jag anser, att, sedan arfbeskattningen så nyligen blifvit pålagd, det icke skulle vara välbetänkt att göra framställning om dess nedsättning. Men deremot måste jag uttala min synnerliga sympati för hvad reservationen innehåller i afseende å fideikommissen. Att belägga fideikommissrätten, som icke innebär annat än nyttjanderätt under lifstid, med den höga beskattning på en gång, som här är stadgad, måste enligt min uppfattning vara i hög grad obilligt. Erfarenheten har också i detta fall gifvit stöd åt mitt påstående. En fideikommissarie har för stämpelns skull icke ansett sig böra öfvertaga de egendomar, som tillfallit honom såsom fideikommiss, en annan har, som jag tror, blifvit ruinerad. Det är uppenbart, att, sådan grunden för stämpelbeskattningens utgörande nu är, då den skall utgå genast på en gång, det ligger något alldeles orimligt deri. Om fideikommissarien icke har bröstarfvingar, går fideikommisset vid hans död från hans familj, men många fideikommiss gå endast på den manliga linien och frångå familjen, äfven om döttrar finnas, liksom andra stiftelser innehålla föreskrifter, hvarigenom egendomen, fastän söner finnas, hoppar från en gren till en annan.

Dessa kon siderationer har jag för min del icke kunnat undanhålla, då ämnet blifvit bragt på tal. Jag kan emellertid icke framställa något yrkande, då jag såsom sagdt icke kan ansluta mig till reservanternas och icke anser skäligt att framkomma med något särskildt yrkande.

Herr Afzelius: Jag hade visst icke ämnat, helst vid denna sena timme besvara kammaren med något yttrande i frågan, då jag för min del icke har något annat yrkande att göra än det bevillningsutskottet framställt; men då man särskildt vädjar till juristerna här i kammaren och deras erfarenhet om stämpellagens verkningar, så kanske jag icke bör underlåta att omnämna äfven min erfarenhet, väl icke om skattens verkan, men om författningens tillämpning. Jag får då säga, att jag skänker denna arfsskattelag mitt största erkännande, när jag tänker på de förhållanden, hvarunder den tillkommit. Man talar om att stampa lagar ur marken — det passar nästan in på denna författning. Här skulle man skapa något nytt, i hast sätta det i system och inpassa det i bestående förhållanden, och jag egnar den högsta grad af erkännande åt det sätt, hvarpå detta skedde. Jag tror också, att under lagens tillämpning det visat sig, att af de farhågor,

man på förhand uttalade, några visat sig öfverdrifna, andra ogrundade; vissa svårigheter äro oskiljaktliga från sjelfva systemet. Men å andra sidan är det ju gifvet, att, då man, såsom här skedde, stiftar lag under trycket af tidens trångmål, af nödvändigheten att något snabbt skall göras, lagen måhända icke i alla detaljer blifver så fullständig, så klar och noggrann, i det hela taget sådan, som den kan blifva, då man har att stödja sig på en längre tids erfarenhet. Derfor tror jag, att, då numera erfarenheten kommit, man icke bör gå ur vägen för att göra en revision af författningen. Dels framträder med särskild styrka i afseende på en lag, sådan som denna — en skattelag — krafvet på klarhet, tydlighet, ja, otvetydighet, dels har en dylik lag för sin förmella affattning icke samma helgd som andra lagar. Det gäller här en rent praktisk uppgift — att gifva så enkla och bestämda regler som möjligt för skattens upptagande. Att i sådant hänseende något finnes att bättra, tror jag erfarenheten gifvit vid handen. Om således den ärade motionären inskränkt sig till ett yrkande om en formel retouchering, en revision af detaljerna i lagen, skulle jag för min del ansett detta såsom något, man icke bort undandraga sig. Men såsom saken nu föreligger, har jag icke något annat yrkande att göra, än om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

*Om stämpel-
avgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)*

Herr Unger: Jag måste skatta den högt ärade ordföranden i bevillningsutskottet mycket lycklig för hans optimistiska uppfattning af denna lags förträfflighet. Jag kan visserligen förstå denna uppfattning, då man ser saken från den finansiella sidan. Han nämnde ju nagra siffror, som ur denna synpunkt måste göra det för honom tillfredsställande att hafva åstadkommit denna lag. Men ännu mer tillfredsställande skulle lagen i finansiellt hänseende hafva varit, om i denna lag progressionen i afseende å beskattningen ej tagits så stor i början, att progressionen måst upphöra vid 75, 50 eller 40 tusen kronors behållning, utan fortsatts, när bärkraften blifvit ännu större. Det hade troligen gifvit ett ännu lyckligare resultat. Det har redan af en domhufvande blifvit anmärkt, att den uppfattning, som herr ordföranden hade derom, att svårigheterna i afseende på stämpelbeläggning af bo-uppteckningar nu icke skulle vara större, än de voro före den nya lagens tillkomst, icke är riktig. Men detta är ett förlätligt misstag, ty ordföranden i bevillningsutskottet har icke sysselsatt sig med sådana saker som tillämpning af gällande stämpelpappersförfordningar, åtminstone icke på senare tiden. Men det är egentligen nu icke fråga om de svårigheter, som kunna förekomma för domhufvandena, ty för dem tror jag icke man skall hafva mycket undseende, utan om svårigheterna för folket, som måste skaffa penningar för att betala den höga stämpelavgiften, ehuru det kanske vid slutlig utredning af dödsboet icke finnes någon behållning i boet. Det har också framhållits af herr Rudebeck, hurusom upprörande förhållanden ofta inträffa, då, ehuru senare

Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.
(Forts.)

framkommande borgensförbindelser göra, att det icke finnes ett öres behållning i boet, efterlevande arfvingar ändå måste skaffa penningar för att betala skatten.

Det har sagts af ordföranden i bevillningsutskottet, att denna beskattning icke vore onödigt betungande. Den är det icke heller i det afseendet, att skatten är för hög; den kunde till och med på de högre stadierna vara större. Men den är betungande, därför att den träffar orätt, den träffar folk, som, när allt kommer omkring, icke alls hafva någon skattskyldighet. — Han har, herr ordföranden i bevillningsutskottet, vidare förmenat, att lagen icke inverkade menligt på domarecorpsets ställning, men, oerfaren i lagens tillämpning, torde han icke väl kunna derom döma. Obehagligt måste det väl ändock vara att, innan boet är utredt, nödgas använda bouppteckningen såsom grund för arfsskatten. Då man t. ex. deri kan se, att en fader genom testamente gifvit bort sin egendom till oskylda, fastän han har barn i lifvet, och till följd deraf icke har rätt att gifva bort mer än hälften af sin qvarlätenskap, får man ändock icke vänta med karteringen till dess sig visat, om testamentet varder öfverklagadt, för hvilken händelse testamentarien är skyldig att, om någon yrkar derpå, gifva från sig hälften af den egendom, för hvilken han, därför att staten ej kan vänta med beskattningen till dess bouppteckning egt rum, redan måst betala sin dryga arfsskatt. Allt detta är ju ganska menligt och obehagligt för en domare, som måste handla emot hvad han tydligen ser vara rätt. Sedan får den stackars testamentarien visserligen restitution, och det är ju bra det, men han har dock varit orätt beskattad.

Herr Philipson har anfört, att det icke klagas öfver skatten — detta har icke heller jag hört — men det klagas öfver det sätt, hvarpå den uttages. Förekomsten af dylika klagomål kan jag vitsorda och, på grund af min erfarenhet såsom domare, väl förstå, men hvad angår domarens känsla af missnöje med dessa förhållanden, anses den måhända icke synnerligen afsevärd. Herr Philipson yttrade äfven, att på denna kammare skulle sättas en högst märkvärdig pregel, om den beslöte en förändring i denna förordning, som gäller för att afse de rikets beskattning. Jag tror, att kammaren icke skall förändra eller förminska en skatt på rikedom, om den drabbar jemnt och rättvist, men väl en sådan, som drabbar orättvist — som drabbar dem, som icke böra betala någon skatt alls. Den pregel, kammaren skulle erhålla genom förändring af sådan beskattning, tror jag kammaren mycket väl kan bära.

För min del kan jag ej yrka bifall till reservationen af det skäl, att jag anser nödigt att få en sådan revision till stånd, att förordningen i dess helhet dervid blefve föremål för granskning, icke blott i formelt, utan äfven i materielt afseende.

Friherre Klingspor: Jag kan naturligtvis icke vara annat än på det högsta tacksam för de sympatiska uttalanden, som från

så framstående personer blifvit gjorda angående innehållet i min motion. Då emellertid dessa herrar ansett sig förhindrade att yrka bifall till reservationen ur formella synpunkter, och jag fått fram det jag önskat, en opinionsyttring, som jag anser tillräckligt stark, och då jag icke heller önskar framkalla en votering, anhåller jag att härmed få taga tillbaka mitt yrkande på bifall till reservationen.

*Om stämpel-
afgift för
sterbhusdel-
egares andel i
dödsbo m. m.*
(Forts.)

Herr af Burén: Jag anhåller också att få återtaga mitt yrkande på bifall till reservationen och till bevillningsutskottets ärade ordförande få säga, att det är ett bekvämt sätt att komma ifrån ett besvärligt motiv, som icke kan vederläggas, med att säga: »Det hör inte hit.»

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den föreliggande punkten hemställt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 15 och 17 innevarande mars bordlagda memorial n:o 17, dels angående förtydligande af bestämmelsen om stämpelfrihet för utdrag af förmynderskapsprotokoll, dels och angående behörighet för advokatfiskal i hofrätt att, der stämpelafgift för lagt debiterats, mot enskild person föra talan om utgifvande af det resterande beloppet, äfvensom att hos Kongl. Maj:t fullfölja talan mot hofrätts beslut rörande beräkning af stämpelafgift.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Herr Leman: Innan klubban faller och, såsom jag antager, bekräftar bifall till utskottets förslag, anser jag mig manad att helt kort göra några anmärkningar mot detsamma, detta af det skäl, att jag icke finner förslaget vara fullt rättvist: det gifver för mycket åt den ena parten, kronan, på den enskilda partens bekostnad. Man vill införa en nyhet i stämpelförordningen genom bestämmelsen, att advokatfiskalen skall ega att hos enskild part, hvilken redan erlagt stämpelafgift, men hvilken utan sitt förvällande fått betala för litet, utkräfvat hvad kronan på det sättet gått miste om. Det må vara alldeles riktigt, att om kronan har

*Om behörighet
för advokat-
fiskal i hof-
rätt att föra
talan mot en-
skild part om
felande
stämpelbelopp.*

Om behörighet för advokatfiskal i hof-rätt att föra talan mot enskild part om felande stämpelbelopp.
(Forts.)

att fordra, bör kronan få taga ut sin rätt efter befogenhet, men då bör det icke ske under former, som äro tyngre och svårare än de former vår lag i allmänhet föreskrifver. Jag vill till en början anmärka, att det synes bra hårdt för den enskilde parten, att han kanske efter årtal skall vara tvungen att utgifva belopp, hvilka han icke beräknat, och hvilka han å sin sida möjligen icke kan återfå af andra, som i och för samma belopp till honom äro ersättningsskyldige. Stämpelförordningen stadgar, att den embetsman, som mottager en handling, skall tillse, att den är behörigen stämpelbelagd; och jag vädjar till eder, mina herrar, huru många icke-jurister äro så väl bevandrade i stämpelförordningens irrgångar, att de skola kunna bedöma, huruvida det af embetsmannen fordrade stämpelbelopp är för stort eller för litet? Nej, den enskilde parten litar naturligtvis på domaren. Men om domaren likväl lagt på stämpel till för ringa belopp, så väckes kanske efter ett år åtal mot honom därför, och när frågan sedan kommer till Kongl. Maj:t, blir domen törhända den, att, ehuru domaren icke har förfarit rätt, så har han dock icke begått något embetsbrott, för hvilket straff kan ådömas honom eller ersättning af honom uttagas. Då är det den nya bestämmelsen skall tillämpas, så att advokatfiskalen skall ega, några år kanske efter det stämpelbelägningen skett, å kronans vägnar föra talan mot den enskilde parten och hos honom utsöka de penningar, kronan bort hafva, och advokatfiskalens påstående mot parten blifver då antagligen formuleradt sålunda: »kronan har blifvit lidande, ehuru visserligen icke genom edert fel, utan genom försummelse af en embetsman, men som kronan icke kan få ut sitt af honom, måste ni betala». Hade nu här liksom i andra fall, då kronan för ersättningstalan, föreslagits, att rättegången skulle förläggas till den enskilde partens hemort, der han har sitt egentliga forum, så hade det ju icke blifvit så betungande för denne, men nu hemställes, att rättegången skall förläggas till hofrätten, hvilket vållar, att parten med större eller mindre kostnad får skaffa sig ett ombud, för så vidt han icke händelsevis bor i en hofrättsstad. Och denna kostnad åsamkas honom icke för ett fel, som han sjelf begått, utan på grund af en underdomares tolkning af stämpelförordningen, hvilken tolkning högsta instansen icke funnit riktig. Man frågar då: Hvarför förlägges icke proceduren till underrätten? Jo, därför, svaras det antagligen, att der sitter kanske den underdomare, som gifvit den felaktiga tolkningen. Men då är det väl bättre, att den rike parten, kronan, får se till att det för tillfället förordnas en annan domare, än att den fattige parten skall belastas med ganska mycket både besvär och kostnad. Och hurudan är den enskilde partens ställning? Först har stämpelbelägningen egt rum utan att han blifvit hörd; och, utan att han fått yttra sig, har saken sedan i aktionsväg gått till hofrätten och högsta domstolen. Det kan ju hända, att om det t. ex. är fråga om ett oäkta barn, hvars testamentslott underdomaren har belagt med den för bröstarfvinge bestämda lägre stämpelafgiften, hvar-

emot öfverdomaren ansett, att testamentstagarens skyldskapsförhållande till testator ej blifvit behörigen styrkt, samt derför förklarar, att högre stämpelafgift bort erläggas, testamentstagaren under anmärkningsmålets handläggning möjligen kunde förete handlingar, t. ex. utdrag ur kyrkobok, hvarigenom skyldskapsförhållandet blefve styrkt. Men hvilken blir hans ställning, sedan högsta domstolen förklarar domarens tolkning af stämpelförordning icke vara riktig? Jo, han blir ersättningsskyldig på grund af ett i samma sak utan hans hörande redan gifvet prejudikat. I fall några nya fakta framkomma, kan en underrättsdom visserligen upphävas, men sedan högsta domstolen de facto gifvit sitt utslag i saken, lärer den enskilde parten icke kunna undgå ersättningsskyldighet.

För min del finner jag, äfven med erkännande af rättmätigheten af kronans kraf, den enskilde parten blifva så lidande genom en sådan bestämmelse, som här föreslagits, att jag, om jag ock blir ensam derom, måste höja min stämma för afslag.

Herr Afzelius: Det tillägg, som här af bevillningsutskottet föreslagits, utgör just ett sådant der förtydligande, som jag tror kan ske ganska lätt och göra mycken nytta.

Förhållandet var under den äldre stämpelförordningens tid, att domaren uppfattades såsom skatteindrivare och ovilkorligt svarade för skattens upptagande till rätta beloppet. Han fungerade så att säga som en pump, medelst hvilken man upphemtade skatten; om han tolkade författningen orätt, så fick han sjelf betala, när det anmärktes. Numera har dervidlag en något ändrad uppfattning gjort sig gällande. Man erkänner, att det kan vara förlätligt att tolka äfven en skattelag origtigt; är tolkningen icke så oriktig, att det kan rubriceras såsom embetsfel, så skall domaren icke stånda något ansvar.

En oriktig tolkning verkar på två sätt. Antingen har domaren belagt handlingen med *för hög* stämpel och sålunda parten derpå blifvit lidande. Då medger lagen uttryckligen, att parten för att få igen sina penningar icke behöfver föra talan mot domaren, utan han kan gå direkt till staten och begära restitution. Någon ersättning för det särskilda besväret härmed får han icke. Men när, å andra sidan, domaren pålagt *för låg* stämpel och sålunda staten blifvit den lidande, då finnes för närvarande icke någon hemul i stämpelförordningen för att utaf den part, som betalt för litet, få ut det som fattas. I fråga om domarens ansvarighet intager naturligtvis rättstillämpningen i båda fallen samma ståndpunkt; har domaren icke tolkat *så* origtigt, att det kan sägas att ett embetsfel föreligger, så skall icke han betala det felande.

Det synes mig därför vara den allra tydligaste analogi mellan dessa fall, så att likaväl som den part, hvilken fått betala för mycket, får restitution af staten, likaväl bör staten kunna taga ut det felande af den part, som betalt för litet.

Om behörighet för advokatfiskal i hofrätt att föra talan mot enskild part om felande stämpelbelopp.
(Forts.)

*Om behörighet
för advokat-
fiskal i hof-
rätt att föra
talan mot en-
skild part om
felande
stämpelbelopp.*

(Forts.)

De svårigheter och motigheter, som kunna träffa denna part, enligt hvad den föregående talaren skildrade, blefvo, tror jag, af honom i hög grad öfverdrifna. — Först skulle det kunna välla orhörd tidsutdrägt, då talan först måste vända sig mot domaren och först i andra hand mot parten. Men det är ju alldeles icke meningen, att advokatfiskalen nödvändigt skall attackera domaren med en ersättningstalan, som ej kan bifallas, utan han kan direkt vända sig mot parten och säga: här har för låg stämpel pålagts, ni får betala hvad ni har betalt för litet. Hvad jag nu erinrat berör också den andra anmärkningen, eller att i den första rättegången skulle parten i sjelfva verket redan blifva dömd, ehuru ohörd. Det behöfver alldeles icke vara fallet; men äfven om talan först föres mot domaren, sedan mot parten, så är väl den prejudicering, som härigenom kan uppstå för parten, icke så farlig, då ju här icke är fråga om annat än en tolkning af stämpelförordningen, och hvad parten kan ha att anföra i den delen icke gerna kan vara af särskild betydelse. Jag kan icke finna, att parten har mycket att beklaga sig öfver om i sådan ordning en Kongl. Maj:ts dom skulle komma till stånd, som säger, huru författningen skall tolkas. Formelt binder den ju i alla händelser icke parten.

Vidare anmärktes, att rättegången skall utageras i hofrätten; skälet nämnde den föregående talaren sjelf, och jag finner detta vara alldeles tillräckligt. Man skulle eljest ofta nog vara i det läge, att man skulle söka förmå samme domare, som gjort den origtiga stämpelbeläggningen, att sjelf säga sitt »peccavi» och döma parten att betala det, som domaren origtigt underlåtit att fordra. Detta är en situation, som jag för min del finner mycket litet tilltalande att framkalla. Synnerligen praktisk betydelse eger för öfrigt icke denna anmärkning. Är frågan om rätta tolkningen af stämpelförordningen i ett föreliggande fall redan afgjord genom t. ex. utslag af högsta domstolen, så förutsätter jag, att det icke alls blir någon rättegång af, utan att advokatfiskalen endast skrifer till parten, att här är så och så stort belopp för litet erlagdt i stämpelafgift, och att han har att erlagga det felande, och så reder sig saken enkelt och praktiskt. Rättegångar om dylikt blifva nog ganska sällsynta. Ty det ligger i sakens natur, att domaren i tvifvelaktiga fall hellre belägger med den högre stämpeln än med den lägre.

Jag yrkar derfor bifall till bevillningsutskottets hemställan i denna punkt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda betänkande n:o 18, i anledning af väckt motion om ändring af 10 § bevillningsförordningen, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *von Stapelmohr* från och med den 20 innevarande mars till och med den 4 nästkommande april.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle upptöras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4,15 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 21 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna handling:

Protokoll, hållet inför statsrådet och t. f. chefen för kongl. justitiedepartementet den 20 mars 1899.

Bruksegaren herr Per Gustaf Tamm hade aflemnadt fullmakt, utvisande, att han vid riksdagsmannaval, som den 17 innevarande månad hållits af Upsala läns landsting, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Första Kammare för en tid af nio år från nämnda dag; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Första Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas bruksegaren Tamm till handa.

In fidem
E. Quensel.

Det upplästa protokollet lades till handlingarna.

Herr talmannen tillkännagaf, att han och de ledamöter, som fått i uppdrag att jemte honom tillsätta kammarens kansli och

vaktbetjening i ledigheten efter affidne vaktmästaren F. W. Malmberg, till enahanda befattning antagit K. F. Lundberg.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af § 16 riksdagsordningen;

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen; samt

n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 12 riksdagsordningen; äfvensom

statsutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för en expedition till nordöstra Grönland för efterforskande af S. A. Andrée och hans följeslagare; och

n:o 37, i anledning af Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 31, angående förbud mot försäljning af spirituösa drycker mot postförskott;

n:o 32, angående stämpelafgiften för vaxel och check; samt

n:o 33, rörande vissa ändringar i bestämmelserna angående stämpelafgiften.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 18 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 2.

Vid föredragning af statsutskottets den 18 innevarande månad bordlagda memorial n:o 32, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens tredje huvudtitel, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 18 i denna månad bordlagda memorial n:o 33.

Vid föredragning af statsutskottets den 18 innevarande mars bordlagda memorial:

n:o 34, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatens sjetzte hufvudtitel, och
n:o 35, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel, godkändes de i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 18 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 36—38.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse till staden Köping af visst kronolägenheten Köpingsön n:o 1 tillhörande område;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre landtbrukaren Carl Johan Johansson;

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af viss del af ett vid afvittringen inom Jockmocks socken för kronans räkning afsatt område invid Murjeks jernvägsstation i Norrbottens län;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af dels en under förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Qvarnberga n:o 1 i Södermanlands län lydande utega, dels ock ett till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Tingaröd n:is 4, 7 och 13 i Malmöhus län hörande gatehus;

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från indragna militiebostället Styrestad n:o 1 om ett mantal i Styrestads socken och Lösings härad af Östergötlands län för utvidgning af Styrestads församlings kyrkogård;

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten Stora Strandåker n:o 3 i Gotlands

län samt förvärfvande för Visby hospitals räkning af dervarande länslasarets byggnader m. m.;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra regementsqvartermästarebostället ett mantal Ahlberga n:o 1 i Södermanlands län; och

n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från Svinö eller Rådmansö kungsgård n:o 1 om 3 mantal i Stockholms län.

Grefve *Wachtmeister*, *Fredrik*, väckte en motion, n:o 34, angående pensionsåldern för direktör och lektorer vid skogsinstitutet. Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle bland utskotts-betänkandena uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig föreslå, att på föredragningslistan för morgondagens plenum närmast efter de för första gången bordlagda ärendena må uppföras: konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad tid för verkställande af val till riksdagsman i Andra Kammaren; derefter sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 2, angående vidtagande af åtgärder för beredande af ökad tillgång på utländska betalningsmedel; derefter statsutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik samt angående statens jernvägsbyggnader; derefter samma utskotts utlåtande n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens *fjerde* hufvudtitel; derefter bevillningsutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af § 14 bevillningsförordningen; derefter samma utskotts utlåtande n:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af § 4 bevillningsförordningen; derefter bankoutskottets utlåtande n:o 9, angående

afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor; derefter samma utskotts utlåtande n:o 10, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens kontor i Göteborg, Jönköping, Karlstad, Linköping och Luleå, och derefter öfriga ärenden i den ordning, de här finnas uppförda.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 2,55 e.m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Rättelse

i Första Kammarens protokoll den 15 mars 1899:

Sid. 54 rad 11 nedifrån står: Friherre Klingspor, bör ändras till
Grefve Klingspor.
